Контрольный экземпляр

1983

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьлл 1923 шера дена ◆ ЕРА, 6 ЯНВАРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 3 (6726). ◆ Мах 3 кап.

Дег тlapa баркал

СССР хьаьлл 60 шу дизарца дувзадеана Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитете, СССР Лакхехьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Совете lалхьиэте дукха къахьегама рапорташ, маршалла, лоцуш дахкад советски автономни республикашкара, крайшкара а областашкара а, автономни округашкара, горадашкарел районашкарел, промышленни предприятийн объединенешкарел, колхозий а совхозий а, гlишлоний, lилманни культурни учреждений коллективашкара, эскара доакъошкара, Советски Союза къахьегамхошкара.

Маршаллашкахь довццушдез белгалдоаккх советски халкъа революцин гlуллакхах, дегlаенча социализма общество, цкъ боле бlарчи цкъа СССР Союз хьалчадаьккха толамехь карагlдийнарехи чlоагlа дохкийа дош хилар.

Советски халкъ къоабалъю КПСС-ан Советски пачхьалкхенан чуран арахьарен политика, КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш, «СССР 60 шу» аьлла КПСС ЦК Генеральни секретаре ношхъоста Ю. В. Андропова яьча доклада положенеш къходаш, тьаккхайкъа ду йоахаргlйоаца партен халкъен цхьоагlа, социалистически Дайхен экономически обороноспособн чlоагlе дег тlapa лаьрхlа шоаш хилар.

Вай мехка къахьегамхоша хьахлаьйша СССР дерригача къамийн народностийн хlама, вежарийкха долех дохкардоацаш цар доттагlал чlоагlа тоалуш lалашдаьча парте ленински къамий политика шоаш массане а цхьатарра хьалладоацаш хилар.

Советски халкъ дег тlapa даькъала дийцад вежарийкха доача социалистически мехкий кулгалхоша, доазол дехьарча дукхача мехкий пачхьалкхен общественни деятелаша, капиталистически дегlаухачен мехкий коммунистически болхлойн партеша, революционно-демократически партей, къамий-кортамукъален болаийн организацей, социал-демократически социалистически партей, дунен халкъашта юкъерча демократически организацей вахалаша.

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето чlоагlа баркал оал партейни, советски, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацешта, къахьегама коллективашта, эскара доакъошта, СССР 60 шу дизарца дувзаденна ловцаш мел дахкийтарашта. Дег тlapa баркал оал оаха СССР хьаьлл 60 шу дизар шоай сийлахь-доккха цlей — дунен социализма цlей сиха белгалдаьккхача социалистически мехкий кулгалхоштех къахьегамхоштех. Социалистически содружества мехкаш кхотадаларах цу тхона социализми коммунизми хьалхьар дукха, лаьтта тlа чlоагlа машар оттабар дукхьа лоттабеча къоасане керда истализмий йоахаргахьарах боал тешам.

Тха дег тlapa баркал да Советски Союз даькъала шоай ловцаш дахкийтача ерригача пачхьалкхойи кулгалхошкех халкъашкех, общественни деятелашта.

Дег тlapa баркал оал оаха вежарийха ловцаш даьхьча ловцаршлаж дахкийтачех воашна уйла цаl ираште — дерригача мехкий коммунисташта.

Дег тlapa баркал да вай Даьхен къахьегамхошка сийлаль-йоккхача Советски Социалистически Республикий Союза сийлакхьа юбилей шоай хьакхерча къахьегамца цар белгалъяьккхарах.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ | СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ | СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Шу толаме чакхдаьккхад

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме белгалдаьккхар, вай толамаш lалашдаьлген карагlдийнараш кlезига хlанааш доацилген, хlаьта а хlанзчул тlехьагlа советски общество дlахо дегlайоалаяра чlоагlа доархlаме дола декхараш кхоачашдара тlаберзабаь бе белаш ба халеи хьинарен болх. Уж толаме кхоачашдой — дlахо а ондаьоргья вай экономика, лакхлургья халкъа хьал-торо.

Уж декхаш дегаш чlоагlа гlоадаьлла тlаийцар «Назрановский» совхоза шурийтоварни фермай къахьегамхоша, цхьайтталаргlча пятилетка задантеш кхоачаш тlехкхоачаш е даьрхlар цар.

СССР хьаьлл 60 шу дизара баха ма боагlара накъабезар дукхьа яхье а баьнна, дlадахача шера 15 декабрь хьатlакхоачаш пачхьалкхенга ехкар 1527 тонн шура — шера планал совгlа 57 тонни лурчогlа цу хаппалца ехкачул 170 тонни дукхагlа. 15 ноябрь хьатlаотташ кхоачашьяьй пачхьалкхенга дулх доккара план (370 тонн), шу чакхдалалехьа кхы тlа 50 тонн дулх а дехка шера план 115 процент кхоачашйир.

Ткъаь шера ца даьча тайра дукха капитальни гlирсаш хьалду совхозе укх тlехьарча хана — хьалльй 1000 lатта лаьрхlа коровникаш, 500 lасилга телятникаш, 800 етт лелабергболаш Наьсар-Кертерча ферме кормоцех. Хьайбаш леладераша болх дика бара мел оша хьалаш вlаштlехьдаьхад цига, ерригa операцеш механизированни я, чухьа йlайха а цlена а я, салаlа цlа кийчдаьд. Доакъараш хьадарга хьежа ца безаш, уж дерригаш а хьатlа а аза, фермашта юкхе хьалхагlа а дlаоттадаьд. Цунна чlоагlа гlадбаха ба тха доаркаши скотникаши. Цудухьа кхоачашъюкх планаш а социалистически декхараш а. Царех ба доаркаш Айдаева Зайнап, Сагова Марем, Х. Темирханова, Дзаурова Яха, Мальсагова Макка, Цечоева Роза, Газгиреева Тамара, Акталиева Сакрат.

Оаха лерхlар — хьайбаш леладара культура, хlара lатта продуктивность лакхъелта. Цу даькъе боккха гlа баьккхаб совхозо. Шу чакхдоалаш планагlа 2850 бежан хила дезаш дар совхозе, цу даькъе — 1000 етт, хlаьта дlаиз тха да 3650 бежан, цу даькъе — 1150 етт. Иштта дукхагlа хилийтанза даргдоацаш дар уж КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо тlаийца Кхачан программа кхоачашъяра.

Ала деза, lаи тlехь доахая чусоцадаьча хана оаха продуктивность лакха йоалаш тlера ца доалийташ уж lаьтгаре дахара тlаерзаьь мероприятеш оттаяь хилар. Балха толамаш дахара кхо моттиг (I, II, III) белгалъяьй, царга хьежжа доаркашта скотникаштеи тела совгlаташ оттадаьд. Итогаш ю хlара етт да массаза доал. бетта-бетта, хlара квартале. Из болх кийса а хан-хаьнахьа а чакхбоах Наьсар-Кертерча отделени ферма кулгалхоша воа. А. Лолохоева (ферма заведующи), зоотехника воа. А. Муталиева.

Ала деза, совхоза хьайбаш леладерашта хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара шортта дика доакъараш эшилга. Цудухьа lалашдаьд укх шера доакъараш: 8000 тонн силос, 1400 тонн йол, 1500 тонн гlадамаш, 800 тонн концентрированни доакъар. Иштта доакъараш lалашдаро совхоза хьайбаш леладерашка торо хулийт белгалдаь мулаш даха. Хlаьта уж мулаш дlамига а даш: нагахьа санна 1982 шу чакхдоалаш планагlа 1000 етт хила безаш тхо хиннадале, 1984 шерале оаха лаьрхlад 1600 етт хилийта а цар продуктивность шоаза лакхье а. Цудухьа къоастаде дезаргда доакъара культураш дlаюв лаьтташ шердарахи цар хьувиъая лакхбарахи дола дош.

Лоацца аьлча, оттадаь декхараш доккхайн реальни да, хlаьта совхоза коллектив шийн берригa низ тlабохийтаргба уж толаме кхоачашдара.

Б. ДУДАРОВ,
«Назрановский» совхоза керттера зоотехник.

КПСС Центральни Комитете, СССР Министрий Совете, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

1982 шера 18 декабре г. Москвац дикагlча предприятей коллективашца тlахьехарца мехка хилар СССР хьаьлл 60 шу дизара хетадаь коммунистически субботник. Цох хилар вай мехка халкъий вежарашха дола доттагlал дохаргдоалаш долга къьгтa хьахьехта цlей. Коммунистически субботник дика вlаштlехьдаьккхь чакхдаьлар, из белгалдир лакха овсарле болаш, дика болх а беш, доакха хилар халкъбоахама цо деннар. Хьалхе а кхьачача даннегlа субботнике дахьадьар 148 миллион гарита сого, арахийцай 845 миллион сома дукхагlча маьха промышленни продукция, XI пятилетка фонде дlачулургда 182 миллион сом гарита.

Коммунистически субботникех хилар мехкара доархlаме политически событи. Ерригача республикий, крайй, областий къахьегамхоша тоаш ца кхобеш тlагlертa къахьегарца цlаькха а хьагойтар керте чуран арахьарен политика шоаш массане а къоабалъялген хьалзоьхлген, холуш дагьа къехдикьар 1982 шера задане, СССР хьаьлл 60 шу дизара сийна тlаийца социалистически декхараш кхоачашдеча, КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашдеча.

КПСС Центральни Комитете, СССР Министрий Совете, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-о дег тlapa баркал оал болхлошта, колхозхошта, инженерно-технически болхлошта, гlуллакхерча нaха, цегархошта, Советски Эскарен Флотен бlухошта, тlемен къахьегамен ветеранашта, СССР хьаьлл 60 шу дизара хетадаьча коммунистически субботнике хьакхаре дакъа пал лаьцарашта цар шоай ца кхобеш мах боацаш болх барах.

КПСС Центральни Комитетой СССР Министрий Советой къахьегамхошта хетар чоте а эцаш, соцам тlаийцаб субботнике даьккха ахча уналхцlемо лоралра, учреждене, школаш, берий бошмаш, ислеш хьалъяра совони республикашка, горадашка Москвагеи Ленинградагеи дlадала.

ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Техника тоаяра балхаш дика чакхдоах тlехьарча шерашка Ачхой-Мартановски района «Орджоникидзевский» совхозе. Цудухьа агротехнически толашагlа йолча ханашка кхоачашде карагlдоал кхашна, бешамашка, кхыча производственни участкашка ду балхаш.

Цу боахаме хилар со духха ха йоацаш. Дега боиха тоам хилар машинни ков бlаргадайча. Тоаь лаьккха техника цкъан мутlарегlа латтар. Комбайнаш а тlехьаюазаш йола инвентарь а кlал гударгаш а оттаь лаьтта тlара айль яр. Болх беча хана шоайла хьекхалуча оттхалашта машиний даьтта хьеккадар, хlаьта хьамча чархашта кlир техаяр.

«Соахка дlаоттайча сана ма латтий ер?», аьлла дегадехар сона. Цхьабакъдина шеко дlаяьлар совхоза керттерча инженерашка Байдуев lийсаша къамаьл дича.

— Хьона хетар бакъдац, — аьлар lийсас, вела а вейна. — Тlехьаюазаш йола инвентарь соахка сентябрь бетта тоае йолайир оаха. Кхашкера балхаш чакхдоаллаше дlаболабу оаха болх. Хlаьта шелъелча, цкъа-дале, техника тоае хала а хул. шоллагlа-дале, деш дар. ма дарра аьлча, дика а дац наха. Тlаккха из цар шоашта беш бола тийша болх а ба. Бlаьстан балхаш ле техника араяккхача бе-башха доацаш тоаяьр каст-каста йох. Из гlулакх тlехьагlа хьувкъама ца lаткъаш а дисац.

Бакълуа ма.

Партийни, профсоюзни организацеша шерра ях йоармаьй техника тоаеш боахкарашта юкъе. Уж материально а морально а белгалбахара мероприятеш вlаштlехьъяьккхар хьалхе а. Масала, тlехьаюазаш йола инвентарь тоаеш кхо звено я. Царна юкъе хьалхара моттиг яьккхачоа 100 сом цув кулгалхочоа 30 сом дала оттадаьдар. Графикага хьежна шоай инвентарь тоае вlаштlехьдоале премешца белгалйоахаргйолаш яр кхыйола звенош а. Шийн ханнахьен тешамеи техника тоайой 200 сом преми лургья мехмастерске коллективана а. Хlаьта эгара дикагlа къахьегача шин болхлочоа саваторе баха мах боацаш путевкаш лургйолаш я.

Цу гlулакхаша наьха къахьегама овсарле лаьхъяьй. Цун тешал деш масалаш доаладергда аз. Иштта, ерригa инвентарь январь бетта кийчой мутlаре дlаоттае дош деннадар техника тоаеш боахкачар юкхьанца. Цхьабакъда, соахка ноябрь бутт болалуш керда декхар тlаийцар — ерригa инвентарь СССР хьаьлл 60 шу дизаре хетаь Ерригсоюзни коммунистически субботник хургдолча дийнахьа — 18 декабре тоаь якха. Лаьрхlар кхоачаш а дир.

Инвентарь тоаеш хиннача звеношта юкъе хьалхара моттиг юрта боахама механика Мутузов Рамзана кулгалдечо яьккхар. Премеш елар Рамзана а цо кулгалдеча коллектива а. План тlехкхоачашъярах премеш елар кхыча звеношта а. Масала, шоллагlча звенона — 75, кхоалагlчоа — 50 сом делар.

Тlехьаюазаш йола инвентарь тоаеш къаьстта дика болх бир механизаторашa: Абдулкадыров Бауде, Алаев Вахас, Ациев Мохьмада, Дадаев lабе, Моатиев Мохьмада.

Овсаре къахьег мехмастерске тракторaш тоаеш боахкачар а. Соахка йиъалагlча квартале графикагlа 17 трактор тоае езаш даннача 19 трактор тоайир.

Укх шера хьалхарча квартале тоае езаш йисараш 11 трактор я. Уж февраль бетта 23 дийнахьа тоаь яха дош деннад мехмастерске коллектива. Цхьабакъда, совхоза керттера инженер дог тийша ва юхейиса тракторaш февраль бетта хьалхарча деношка тоаь дlаоттаергхиларах.

А. АРСАМЕРЗУЕВ.

БlУБЕННА ДlАДОАДАЛЬА ШУ

«Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлой дlададахача шера даькха толамаш дехкаре денга тоадеш, хlара сменагlа нормаш тlехкхоачашъеш ба. Хlаьта юбилейни шера пачхьалкхен планагlа лаьрхlачул совгlа цар маьхала яьккхай 231 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Заданел совгlа арахийцай 137 эзар сома маьха продукци. Нормативно-цlена продукци заданел совгlа арахийцай 80 эзар сома маьла.

Заводе ерригача арахецача продукцех дукхагlъяр пачхьалкхен дикала Знак йолаш я. Къахьегама овсарле лакхъяра чотагlа хьалхьа шера керте планал совгlа ара мел хийна нормативно-цlена продукци.

Дlададахача шера заводе механика, участкашта юкъе лаьрхача социалистически яхье хьалха латташ чакхъяьккхар Дуброва Александр Андреевича кулгалдеча коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаяча гальванически участка коллектива. Пятилетка хьалхарча шин шера план хавал дукха хьалха кхоачаш а я. хlана укх шера февраль бетта чотагlа къахьегаш а яз.

* * *

Соахка дика къахьийтар Грозненски кондитерски завода коллектива. Планагlа лаьрхlачул совгlа арахийцай 236 эзар сома маьха йола 274 тонн тайп-тайпара кондитерски изделеш. Хlана фабрика болхлой къахьегаш ба январь бетта тlехьхьарча денош чотагlа. Пятилетка кхоалагlа шу бlубенна дlадоладара дика къахьегама лард еллар цар продукци маьхала яьккхаре даькъе а. Шера планал совгlа маьхала яьккха продукци 205 эзар сом мах болаш яр. Хlара сменагlа йола нормаш тlехкхоачашъеш болх беш ба кондитераш укх денош а.

Дlадахча шера фабрика болхлоша керда арахецa йоладьй «Зефир», мармелад кха кондитерски изделеш.

Соахка сание социалистически яхье хьалха латташ я Беклиева Асмаьl Селезнев Николайн керте латтача розливни дрожжи арахецачен цехий коллективаш.

В. КОСТОЕВ.

Планал тlех итташ тоннаш мехкдаьтта продукташ а луш чакхдаьккхай 1982 шу Ленина цlерагlа йолча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода № 5-6 установка коллектива. Хlара болхлочоа шийн говзал дика йовзарца, хlараие социалистически яхье шерра дакъа лацарца, массе а балхлой бехктокхам, дисциплина лакха хиларца вlаштlехьадоал цар толамаш даха.

Социалистически яхье хьалхле леларца, лакха къахьегама толамаш гойтарца белгалъяьнна я Социалистически Къахьегама Турпал Ведерников Николай Иванович керте латта смена.

СУРТА ТlА: воккхагlа вола оператор Н. И. Ведерников, оператор Т. Китаева.

В. ДЗИСЯКА сурт.

КОТБАЬННАРАШТА— ЦlЕ БАЙРАКХАШ

РСФСР Министрий Советой ВЦСПС-и 1982 шера 15 декабре № 624 йолча соцамца СССР 60 шу дизара сийна Ерригроссийски социалистически яхь лелаьча поселкашттеи юртсоветашттеи юкъе Нохч-Гlалгlай АССР гlолла котъяьннарг а лаьрхlа РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара кара тела Цlе байракх а 7 эзар сом ахчан преми а еннай Ведански района Махкетински юртсовета.

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Советой профсоюзий Нохч-Гlалгlай областной Советой 1982 шера 14 декабре № 567 йолча соцамца 1982 шера лелаьча поселкайи юртсоветийи республиканска социалистически яхье котъяьннарг а лаьрхlа Назрановски района Долаковски юртсовета хьожаьй I-гlа моттиг, НГlАССР Министрий Советеи профсоюзий областной Советеи карара кара тела Цlе байракх 1 эзар сом ахчан преми. 2-гlеи 3-гlеи моттигаш, НГlАССР Министрий Советеи облсовпрофеи Дипломаш, 900-и 600-и сом ахчан премеш еннай Шалински района Гермечукски юртсоветаи Грозненски района Старосунженски юртсоветаи.

ПРОДУКЦИ ДИКАГlА ХИЛИЙТАРА

1982 шера ноябрь бетта Грозне хилар продукце дикала доал дара комплексни система юкъейоалаяьча республика промышленни предприятей опыт эргальяха тоарен тахкарен деша хетаьь семинар. Цига белгалдаьккхар предприятей коллективаша чlоагlа тарнам тlабохийташ хилар продукце дикала доал дара проблемаш.

Толаме юкъейоалайир Карабулакерча химически реагентий завода коллектива продукце дикала доал дара комплексни система (КС УКП).

Система организационно-методически нормативно-правовой кlийле латт заводе коллектива продукце дикал лакхъяра беча балха регламентаци еча предприяте 24 стандартах.

КС УКП юкъейоалаяяьча боакха кийчон болх бир заводе. Иштта, lомайир КС УКП оттаяраки юкъейоалаярахи йола «Рекомендацеш», цу хьакъехьара литература, тхоайчох тарраьча предприятей из система оттаяра опыт.

Белгалдаккха дезаш да, система юкъейоалаяро доаладара дерригача боарамашка функциональни декхараш кхоачашделта тоадеи вlаштlехьадаккхеи новкъостал деш хилар, завода ерригача служабай низаш керттера декхараш — продукце дикал тоаелтеи производства эффективность лакхъелтеи — кхоачашдара тlадерзадеде lалашдеш хилар.

КС УКП юкъейоалаяйча дейз 1980 шера хиннача 3,4 процентагара 1982 шера 80 процентага кхоачаш алсамъяьннай заводо арахецаш йола пачхьалкхен дикала Знак тlалатта продукци.

КС УКП юкъейоалаяро новкъостал ду дикаш эгара лакхагlча категорех йола продукци дукхагlа арахецара даь ца lеш, технологически доврахш кlезигде а. Хlаьта предприяте КС УКП стандарташа дlадехарашка хьежжа планагlа чакхдоах техническ процессий стабильность лакхъяра тlадерзадаь гlулакхаш.

Ветт-бетта тlехкхоачашъю заводо дикала эгара лакхагlча категорех йола продукци арахецара планаш, цунца цхьана расходаш нормашка диллача кхою бийдал.

КС УКП юкъейоалаяро енна экономически эффект 54 эзар сом хилар.

Система эргальякха тоаяра деш дола балхаш эгара хьалха продукце дикала хьоханий стандарташа дlадехарий эгара лакхагlа бола боарам lалашбара тlадерзадаь хила деза.

Заводе оттамай предприяте стандарташ тоаяри цар дlадехараш кхоачашдара чу а лоацаш йола КС УКП эргальякха тоаяра балхий план.

Хlанз укх сахьате эгара шерагlа дьарка да къахьегама дикало коэффициента гlоьнца оценка яр.

Хиланза даргдоацаш хlама да хlара болхлочо шийн къахьегамцара гlулакх лакхача кхетаме лелабар. Дерригe деш мел дола хlама саго цунах бола бехктокхам кхета а беш дар.

Подразделенейн балхаш дерийн баха дикала коэффициентах пайда ийбу цхьан хоадаьча хана йола производства план толаме кхоачашъяра йоагlа премии хьожаеш, хlаьта иштта завода чу яьржача социалистически яхьа итогаш еш, моральни материальни стимулировани еш.

Система юкъейоалаяра завод кийчъеш лаьттача хана предприяте стандарташ оттаярца цхьан чанхъяьккхар арахецача продукце технически боарамаш дикали лакхъяра, производственни подразделенеш технически lалашъяра, производство вlаштlехьаяккхар тоадара, кадрай квалификацеи производства культуран боарам лакхбара тlадерзадаьча доагlаш долча гlулакхий комплекс. Хlара стандарт юкъехьара белгал а дикъ чlоагlдаьча гlулакхий комплекс чакх а йоакхаш.

КС УКП эргальякха тоаеча хана декхарий состав шерьергья даькъа продукце дикала доал дара системаца эксплуатаци ярен дегlаярен опыта кlийзен тlа царна лаьрхlа проработка а корректировани а еш.

КС УКП юкъейоалаяро йиш хилийтар завода хьадда дола толамаш даха. Цхьабакъда, практике гучадаьвад цунах доахна дикадараш меттел цун эффективность лохъеш дола кхоачамбоацараш а. Из гуш да цхьайола стандарташ теркал ца ярах.

Система хьаяр дукхьала уж е вон предприяте стандарташ хьаярах лаьтта lац, лоархlаме да уж разработкаш завода ерригача коллектива дlайоазайтара царех предприяте пайда эцара.

Продукце дикал лакхъяра данза даргдоацаш хlама да технологи, къахьегами производствой вlаштlехьъяккхар эргадаьлкха тоадар, продукце дикал лакхъяра резервех пайда ийбар.

Завода стандарташ йиш хулийт материальни къахьегамен ресурсех эффективность лакха йолаш пайда ийбе, болхлой, ИТР теркам ханнахьа производства керда гучайийнача резервех пайда эцара тlаберзабе. Цар объективно декхарийла ву хlара къахьегамхо профессиональни говзал, шийн знанеш дlаим лакхъе. Стандарташа чулоацача хьокхамаша йиш хулийт моральни материальни стимулировани еш теркалде дезаш дола болхлошна продукце дикал лакхъеча лоацача даькъа кийса мах бе.

Н. ВАСИЛЬЕВА,
Карабулакски химреагентий завода инженер.

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ДОАКЪОШХОЙ ЙОЛЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИЙ ПОЛИТИЧЕСКИ КОНСУЛЬТАТИВНИ КОМИТЕТА СОВЕЩАНИ

4 январе Праге болх дlаболабьй Варшавски Договора доакъашхой йолча пачхьалкхений Политически консультативни комитета ургlанарча совещане.

Совещане дакъа лоацаш ба:

Болгаре Халкъа Республикагара — БКП ЦК Генеральни секретарь, НРБ пачхьалкхен Совета Председатель Т. Живков, делегацена керте латтар: БКП ЦК Политбюро член, халкъа обороны Министр Д. Джуров, БКП ЦК Политбюро член, кхыча мехкашцарча гlулакхий Министр П. Младенов, БКП ЦК секретарь Д. Станишев;

Венгерски Халкъа Республикагара — ВСРП ЦК Хьалхара секретарь Я. Кадар, делегацена керте латтар: ВСРП ЦК Политбюро член, Министрий Совета Председатель Д. Лазар, ВСРП ЦК секретарь П. Варкони, ВСРП ЦК член, оборона министр Л. Цинеге, ВСРП ЦК член, кхыча мехкашцарча гlулакхий министр Ф. Пуйя;

Германски Демократически Республикагара — СЕПГ ЦК Генеральни секретарь, ГДР Пачхьалкхен совета Председатель Э. Хонеккер, делегацена керте латтар: СЕПГ ЦК Политбюро член, Министрий Совета Председатель В. Штоф, Политбюро член, СЕПГ ЦК секретарь Г. Аксен, СЕПГ ЦК Политбюро член, къаман оборона министр Г. Гофман, Политбюро член, СЕПГ ЦК секретарь Г. Миттаг, СЕПГ ЦК член, кхыча мехкашцарча гlулакхий министр О. Фишер;

Польски Халкъа Республикагара — ПОРП ЦК Хьалхара секретарь, ПНР Министрий Совета Председатель В. Ярузельский, делегацена керте латтар: Политбюро член, ПОРП ЦК секретарь Ю. Чирек, ПОРП ЦК Политбюро член, кхыча мехкашцарча гlулакхий министр С. Ольшовский, ПОРП ЦК Политбюро членала кандидат, къаман оборона министра заместитель, Польски Войска генеральни штаба начальник Ф. Сивицкий;

Румыне Социалистически Республикагара — РКП Генеральни секретарь, СРР Президент Н. Чаушеску, делегацена керте латтар: РКП ЦК Политисполкома член, правительства премьер-министр К. Дэскэлеску, Политисполкома членала кандидат, РКП ЦК секретарь И. Добреску, РКП ЦК Политисполкома членала кандидат, кхыча мехкашцарча гlулакхий министр Ш. Андрей, РКП ЦК Политисполкома членала кандидат, къаман оборона министр К. Олтяну;

Советски Социалистически Республикий Союзагара — КПСС ЦК Генеральни секретарь Ю. В. Андропов, делегацена керте латтар: КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихонов, КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр Советски Союза Маршал Д. Ф. Устинов, КПСС ЦК секретарь К. В. Русаков;

Чехословаци Социалистически Республикагара — КПЧ ЦК Генеральни секретарь, ЧССР Президент Г. Гусак, делегацена керте латтар: КПЧ ЦК Президиума член, правительства Председатель Л. Штроугал, Президиума член, КПЧ ЦК секретарь В. Билак, Президиума член, КПЧ ЦК секретарь М. Якеш, КПЧ ЦК член, кхыча мехкашцарча гlулакхий министр Б. Хнsocупек, КПЧ ЦК член, къаман оборона министр М. Дзур.

Совещани хьайийллар вежарашха йолча мехкий делегацешка дег тlapa моаршал а хоатташ воа. Г. Гусака.

Совещанена юкъе дакъа лоацараша йист ца хулаш минута а йоаккхаш дагалаьцар Леонид Ильич Брежнев.

Эгара хьалхара заседане хилар Польски Халкъа Республика делегацена керте латтар воа. В. Ярузельский председатель а волаш. Шоллагlча заседане председатель хилар Румыне Социалистически Республика делегацена керте латта воа. Н. Чаушеску.

Совещане кхиц идерий клерам дlабаккхара, дунен халкъашта юкъера кхохкам кlаьдбара процесс меттахьа ца ялийтарах чlоагlъярах, Европе кхерамзле чlоагlъяра, цхьана гlулакхаш леладелта дегlадоаладара тlехьарча къоасама актуальни проблемаш.

Совещане дакъа лоацаш ва Варшавски Договора доакъошхой йолча пачхьалкхений вlашагlкхетача Герзашцарча Низий Главнокомандующи Советски Союза Маршал В. Г. Куликов, Варшавски договора доакъошхой йолча пачхьалкхений ПКК Генеральни секретара декхараш укх совещане кхоачашду ЧССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министра заместитель Д. Спачиль.

(ТАСС).

КЕРТТЕРДАР: БЕХКТОКХАМИ ДИСЦИПЛИНЕИ

ХIАРАНЕГАРА ДОАГIАР ХЬА А ДЕХАШ

Чекхдаьннад иттлегIча пятилетка шоллагIа шу. Цун итогаша доккхий ду тхо. Шера план 2250 килограмм йолаш хIора кхоабача IаттагIра 2330 килограмм шура ъыккхар ферме гIолла. Цу гIулакхо карагIдалийтар тха коллективе планал дуккхагIа 55 тонн йолаш пачхьалкхенга 1025 тонн шура йоахе.

Из толам бакъна вIаштIехьдергдацар къахьегама дисциплина чIоагIъярв тха ферме хаддензa йоакхо еш вцаре. Цу гIулакха къаьстта теркам тIабахийтеб ферме КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа. Цун материалаш ювцаш хиннача собране берригаш рабза а болаш соцам бир балха тIехьабусараш, шоай декхараш кертIа кхоачашдеш боацараш коллективе цá па. Бакъдар аьлча, совхка апрель бутт байначул тIехьагIа цкъа хиннаяц ферме къахьегама дисциплина толхаеь моттиг. Механизатораша хьайбашта хьинатьа доакъар хьагIа цá дахкаш моттигаш хиннай. Колхоза правленега цох хоам баьнчул тIехьагIа из а къы хиннадац.

Ферме къахьегама дисциплина чIоагIъеча доккха даькъа лоац тха толашагIа йолча, доярка Фаргиева Золовбана. Итт шу соагIа за я из тха боакаме доярка йола. Ший бехкагIа из балха тIехьайнса ди дагадагIац сона. ХIаьта йоккхагIа йола доярка хинначул тIехьагIа ях сахьат хьалха балха а ух хаддиза. Ший звенове юкъейоагIача доаркаш лелаеча доахана бийсана скотникаша мел дича доал даьд хьажа чанхйоал из цу юкъа. ГIалат нийсделча цун бахьан гуча а даьнкха. Iуйрийна боиа бийттанчул тIехьагIа дIадахача дийнахьа баьча балха итогаш ара цIеча угопсне берригa хьейбаш леладераш хьагупбелча, бахке вoлча скотника эхь хетийташ бехк болаш. Цхьанна сагагахьа озабезам ца беш хиларах сий ду цун нахв. ХIаьта къахьегама тIера, хьадечох дог лазаш йолча цунга толама кхоачашдулу ший декхараш а. Масала, совхка хIара кхоабача IаттагIра 3260 килограмм шура хьакхар цо, план 2050 килограмм йолаш. Цул дукха тIехьабисавзар тха ферма толашагIа боаа доаркаш З. Куртоева, П. Келимотова. ХIара кхоабача IаттагIра кхо эзар килограммал дуккагIа шура хьакхар цар а.

Дукха дикадар эза доагIа скотник волча Евлоев Хьамзатах а. Тха бригаде цо къахьега 20 шу соагIа за я. Цу юкъа йоккха балха опыт гоаьча цо ше хьадер тешаме ду. Хьамзата лац балха тIа гIалат делийта моттиг нийсъеча. Ца хоаш гIалат далийтача хьех. Сов доа ца оалаш, эшача хана гIо де нийча вочо цо ьнкар а ду нахa.

Фаргиева Золовбен а Евлоев Хьамзат а ферма совета юкъеболагIа. Цу гIулакхо а декхарийла бу уж ферме бача балха тIаьломам лоаттаба я гIалат нийсделча из дIадаккхаре оарц дахкха а.

ХIаьта ферма совето къахьегама дисциплина ца хьожаш итог эц социалистически хьа Котало хьаккар белгалвоаккхача хоаа къахьегама дисциплина а теркал ца ей йигац. Из техкаьа моттиг нийсъаллийтача массреа дукагIа шура хьакхар эво я хьа хьалхе хьожац.

Шура а дукх а доакхазлга пот ца дене хьейбаш Iамгоре дахара берригa теркам тIабахийта къахьег кIанз ферма коллективо. Кхоачам боллаш да тхога доакьар. Цудукха оттаьча рационега хьежна кхоаб доахан. ХIанз тIера IаттагIра дийнахьен буси 6,4 килограмм шура йоакхаш оаха. Из соакха укх ханна йоакхаш хинначул 1,6 килограмм дукагIа я.

М. ВЫШЕГУРОВ,
Сунженски районе Цlеча Эскара цIерагIча колхоза № 1 йолча ферме заведующий.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ДЕЗАЛ

Ши бIаь Iаскlг а долаш 656 хьайба да Советски районе Кирова цIерагIча колхоза Боразой яхача юрта йолча цхьоалагIча ферме чуоттадаь ихоабаш. IасилгаштаIа доал деш ба: Битукаева Ама, Шамсадова Машура, Сулейманова Азмая. Дика лоархIабу уж шоай декхарех. Къаьстта дукха безам ба са Витукаева Амах. Тхьо шу да цо цу колхозе болх бу. Дукхьашка тхьамка кхедеш хилар. Къахьегама тIера, хьадечох дог лазаш йолга гуш болча колхоза кулгалхоша леладе Iаьсий делар цунга.

ХIанз цо леладеш 70 Iаскiлг да. Уж берригаш унахцIена долеш, тоаденна да. План 400 грамм йолаш дийнахьен буси юкъера лаьрхIача 500 грамм дулх тIаккхетийт цо хIара Iасилга.

Хьайбаш леладерий дезал ба, аьлча ала йиш я Битукаевгlарех. ХIана аьлча, Амайл соагIа ферме болх беш ба цун мар Денни йоI Хьава. Дени бежа Iу ва, хIаьта Хьава — доярка.

В. СОЛТАГИРЕЕВ.

К Ъ О Н А бурувдеттараш К Х Е Б А Р А

ЦIей долаш саина хоаякийчаь я МагIалбикерча бурувдеттарий столовера зал. Гобаькхха дIанийсдаь латтхIарадар ниъ сага лаьрхIа дола истолаш. Балха хо йистейоаллашехьа хьахха болалу хьалхкехьа а хьехьийха нах.

Царна юкъе ба мехкдаьттахой, города ветеранаш, геттара кIоарга делача туха мIалхарча юра тIоашашка кхачá гIерташ тахан лаьттам ченаш техкараш, лакха говзал йола хьехамчаш, атта йоаца бурувдеттарий говзал караерзае хIанз дIаболабенна кагирхой, бурув деттача управлене, партийни, профсоюзни, комсомольски, кхыйолча юкъарча организацей кулгалхой, специалисташ. Лоаца аьлча, МагIалбике бурувдеттарий кхаь-дiъ ноахала яикалаш укхаза вIашагIкхийттаб.

МагIалбикерча бурув деттача управлене болх беш я хьехамчай совет, профилактика совет. Профсоюзни, комсомольски организацешна цхьана дуккха тайп-тайпара болх лелабу цар бурув деттача балха кагирхой тIаоэара, белхашка уж дIачIоагIбара, сихагIа мехкдаьтта лехачун говзал караерзае царна новкъостал дера тIаберзабаь.

Цу юкъе йоагIаш а тахан укхаза шоаш Iомабеш болча къонача бурувдеттарашца хьехамчаш вIашагIкхетара сайре а. Бурув деттача управлене хьехамчай совети комсомола комитети я из вIашагIкхетараш чакхдоахараш. «Огонека» хьисапе дIахьу из.

Орнестро дейхаш ашараш а йолаш сайре хьаелл из дIахьош волча инженера Корнева Тансен геолога Труфанов Игорей. МагIалбика ветеранашка, хьехамчашка, къонача бурувдеттарашка моршал луш къамаьл ду хьехамчай совета председатела Чередниченко Роман Сергеевича.

Москве ВДНХ шийна бIаргадайнарех а кагирхошца ше беча балха опытах а дийцар гулбеннарашта буровой начальник волча Атарщиков Иван Алексеевича. СССР хьахийна 60 шу дизара сийна хьехамташта юкъе лерхача социалистически яхье хьалхара моттиг лаьккха а «УБР дикагIвола хьехамча» яха сийлен цIи лелаеш а ва И. А. Атерщиков.

Шийтта - кхойтта шу хьалха бурувдеттарий коллективе балха вена, боккхагIбарашнара Iомалуш бурув тохачун гIоача, бурув тохар, бурув тоха мастер хулаш дегIавена а, бурув деттача управлене отдела кулгалхочунга кхоачаш дегIавена а ва хIана цIе къонаберий хьехамча воле Картоев IаьлиЙ Iиса.

Цо дийцар къонача бурувдеттарашта мехкдаьттахой города исторел, МагIалбике эггара хьалха мехкдаьтта гучадаьнхарех, укхаза кевча доагор доаккилга дегIахара этапех. Сийлахь-боккха Даймехка тIом хиннача шерашка МагIалбикера мехкдаьттахой Даьхенна доагор лоаттадеча хьалхарча мугIарашка латташ хьабаьхкарех, тахан бурувдеттарашта хьалтахам бехктонхамечашка латтача декхарех. И. А. Картоева белгалдаьккхар из декхар кхоачашдара къоначар ниэ хьинари эшилга.

СССР-а 60 шу дуза цIей хьатIакхоачаш дикагIа болх баьча хьехамчашта торжественни хьале сийлен грамоташ дIалу хьехамчай совета председатела Чередниченко Роман Сергеевича. СоагIа таш деннараштa юкъе ба хьехамчаш И. А. Атерщиков, Г. Г. Попхадзе, А. З. Галаев, дукха кхыбараш.

Къахьегама ветераний, хьехамчай хамбеш, цар сий деш царна хетаяь «Ветераны», «Хьехамчаш» яха стихаш еш Меркоева Лидеи Хрущева Людмилаеи.

Хьехамчай, цар Iомабеча къонача бурувдеттарий декхараш белгалдоахаш, цар болх даькъала беш, царна лоаца боакхаш къамаьлаш дир профсоюза буровой комитета председатела В. К. Полтаева, УБР партиома секретара В. Н. Чиркова.

Бурув деттача балхий управлене вахара закон а хиниа дIаэттад къонача болхлошта къахьегама книжкаш, алапеш торжественни дIателга, эскаре кагирхой накъбоахилга, кхыдола керда гIулакхаш шерагIа юкъенхувлилга.

Иштта дар тахана рча «Огонеке» а. Керда хьайпача слесара говзал Iомаеш волча Чилиев Жамалдинай токара говзал Iомаеш волча Мужахаев Ахьмадан цар херча къахьегама йикъ даькъала а беш хьалхара къахьегама книжкаш дIаделар УБР кадрай отдела заведующе Н. С. Крестьяникова.

Юкъера дешар Iомаду школа йистеяьккхачул тIехьагIа баьхкаб уж бурув деттача балхий управлене балха. Поикха опыт йолча хьехамчай новкъосталца болхлочун говзалаш караерзаеш ба уж.

Масала, Жамалдийна КИП-а слесара говзал Iомаеш на Медведев Григорий Григорьевич. Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа хинна нIавеначул тIехьагIа МагIалбике мехкдаьтта доаккхилга юхаметтаоттадеча хана дена бурув деттача болх беш хиннав из юххьанца бурувдеттачун гIонча волаши цул тIехьагIа бурувдеттар волаш. 1974-ча шера пенсе вахача дена слесара болх беш хьавоагIа тIемеи къахьегамеи ветеран, кагирхой хьехамча. Иштта тешамеча хьехамчага да Ахьмада токара говзал Iомаяра гIулакх а.

Болх даькъала беш лоаца а боакхаш «Огонеке» хьалхара алапеш дIаделар токара говзал Iомаеш волча Колдаков Андрейнен балха гимнастика методист йолча Яндиева Розайнен.

Хьехамчашен цар Iомабеча къонача болхлошен керда ча шера хе дезараш белгалдоахаш цар цхьана оттадаь къахьегама договораш царга дIадалирца чакхдаьлар сайрен торжественни даькъа.

Цул тIехьагIа дукха ха яьккхар «Огонеке» гулбеннарашца сакъердаш. Эрсий, нохчий, гIалгIай иллеш оалаш, ашараш лекхаш, халхараш деш дIайихьар цар сайре. Массане дикъа лоадаш аьлар «Сулико» яха илли а. Гулбеннарий самукъадоаккхаш дукха къахьийгар «Искатель» яхача ансамбла доакъашхоша.

Къонача болхлошта йиш лургIоацаш, кагирхой патриотически а интернациональни а сакхетам чIоагIбеш дика чакхъяьлар МагIалбикерча бурув деттача балхий управлене хьехамчаш къонача болхлошца вIашагIкхетара сайре.

А. ХАРСИЕВ.

Промысловн геофизика Грозненски специальни конструкторско - технологически бюро дукха бригадаш я шоашта хьалхашка латташ дола декхараш даим цIенөи дизза кхоачашдеш хилараа белгалъьнна. Царех цаI я коммунист Тарасенко Петр Афанасьевич керте латтача сборщиккий. коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча бригада коллектив. Цхьаькха бутт дIабахийтац цо ший норма 120—125 процент кхоачаш ца еш. Цу керттердар да ший бригада болхлошта юкъера социалистически яхьи цар къахьегами бригадира Петр Афанасьевича ихетамна вIаштIехьбаккхар.

СУРТА ТIА: сборщикий бригадир П. Тарасенко.

З. БАТЧАЕВА сурт.

АВТОМАТАША ТIАХЬОЖАМ ЛОАТТАБУ ДОДАЧА ХИНА

Вай мехкарча дукхача долхача хишта чура хиш малагIча хьале да хьожаш автоматаш йола дукха ха я. ХIаьта а Дона чурча хина автоматически тIахьожам лоаттабаро йола система болх бе йолаллийтар теркам тIабахийта мегаргболаш хIама да.

— Хьалха оаха хьайора додача хи пхе-ворхI хьожкамe тIахьожам лоаттабу автоматически станцеш, — дувц Дона тIарча Ростонерча Гидрохимически института директора Никанороз Анатоле. — Цу тайпара яраш кхыча мехкашка а я. Цхьабакъда, цар яцар хина долла хIама чулоацаш йола анализа, цудухьа тхо дикка дIахо даьхар. Дукхача предприятей конструкторашца цхьан хьаьнa цхьан хална 15—17 хьоккхама тIахьожам лоаттабулургболa станци. Цу тайпара йола установкаш хIанзарчоа йоацаш я дуней тIа.

Соахка бIаьсти Дона тIарча Ростовен Азовен боах бе йоласнна цу тайпара йола хьалхара ши станци. Пхийтта станци чуйоагIаш хургьа гаргарча хана оаха Дона тIа хьaергIола системе. Цар тIахьожам лоаттабергба додача хи чурча хьала Дона йоккхача участке — Цимлянски хий лоаттадеча моттигера хий фордах дIаккетача кхаччалца.

Институте монтаж еш латт ерригача станцешкара хин химически составах йола данеш чуухартйолча вычислительни центра. Кердача системага моллагIча шийна енача режимах болх булургба дийнахьа а бус а цо соцаш. Хин вайда нйбераштa информаци тергъя хин составе хулача дерригача хувцамий хьакъехьа. Цул соагIа, сихха ха йиш я, хий бIех мичахьа ду, харцахьара гIулакхаш дерашта дукхьала санкцеш а уттаеш.

Дона тIа хьаеш йола система экспериментальни я. ДIахо йодача хана мехка кхыча долхача хиш тIа а хургья цу тайпара йола установкаш.

Ростислав КВЯТКОВСКИЙ, АПН корреспондент.

«КОЛХИДА» — КХАШТА ЛАЬРХIА УНИВЕРСАЛЬНИ АВТОПОЕЗД

Пачхьалкхен комиссе серийно арахеца мегаьй юрта боахама лаьрхIа йола «Колхида» КАЗ-4540 яха автопоезд.

Керда машина кийчъяй Серго Орджоникидзе цIерагIча Кутаисски автомобилий заводе. Тахан предприятие конвейер тIара Iохьаллачарна юхе принципиально шии тайпара я из.

Автопоезд серийни производстве яхийталехьа дукхача областий боахамашна тахкай из ковртолаш, бьынара масса, ялат, йол, шекара свекла, органически минеральни удобренеш, жагIа, гIум кхахьаре балхаш тIа.

24 экспериментальни «колхида» шоай спидометрашта тIалистай шинша миллион километр. Уж тахкай тайп-тайпарча селонно - климатически хьалашка. Юкъерча Азе духьале йоацаш болх баьб автопоездо температура плюс 30 градус йолаш, хIаьта, Якуте ший дехкарех дика лоархIаьй машин 40 градусага кхоачаш шелал латтача хана чоалханеча наьхьий хьалашка. Хьаеш дIадахача металлага диллача хIамма а шишагIа яц из доахол дехьарча образецел.

Универсальни хилара соагIа балха тIа экономични а я «Колхида». Цу тIа латтача 160 говра низ болча дизельни двигатело карбюраторвичоул кIезигагIа расход ю доагора.

КАЗ-4540 яхача машинаса бохьалу 11 тонн мухь, хIаьта юрте боахана кIезигача лоархIаме доаца цхьаь яха хIама а доал цунах — хоттах кхераш а яц. Ведущи мост шиъ да машина тIа, чархаш блокировали еш я. бархI сухалах латтача передачай коробка йиш хулийт цун сухал сахьата 2.5 километрагара 70 километрага кхоачаш шиъ бе. Из бахьан долаш комбайне уллув яха йиш я машин, хьалха а ца йолаш. Юртбоахама производства пайда нйбеча вай мехка арахецача кхыча груэовикашта юхе цхьаькха башхало а я — юртабоахама продукци «Колхидана» тIайотташ Iодежа хIама дол йиш йолаш дац. Из IалашЗу пун гобаькхе уттаеш дорарна каркасаш а йоалхаш йола борташ хилар.

Цхьаькха деталь а я машин хIалзарча хано дIадехарашка хьежка еш. Цу тIа дика аьттув болаш цхьан таръяй лакхача боарамера кхерамалеи комфорти. Набе я кондиционер, колхоза е совхоза диспетчерски пультаца бувзам лоаттабара йола радиостанци.

Керда машина хьее гIо даьд гурний, автомобилаш ераштa берригача мехно Ярославски моторни заводе лаьрхIа «Колхидана» хьабаьб дизельни двигатель. Балашове оттаьй автоприцепий керда конструкци.

Керда «Колхидаш» кастта серийно арахеца йолаергья Кутаисана гаьна йоацаш уллача Гегути яхача юрта, цига болх бе йолаевнай Кутаисски автозавода филиал.

Вэн БАЙБУРТ.
АПН соб. корр.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

ДУКХА ЕЗА ДАЬХЕ БАХЬАН

Шоазтiъен шоллагIа шу да социалистически вахар дохаде, советски халкъаш шоашта доал оттаде лаьрхIа фашистий гIаьрахой тийнача балхах вай мехка тIалета. Октябро хьакхелла халкъий доттагIах чIоагIа хилар, вай мехкарча дерригача советски къамий толамагIбола къонгаши мехкарийн цхьа делах саиин барт-цхьааIо йолаш, денале дукхьала оттар бахьан долаш фашистешта дагалаьттараш кхоачашдаьннар. Боккхийн ахархойн Цlеча Эскаро оахкарий хьисапе хиина моастагIа гора а оттаеш, Сийлахь-йоккха Котало йоаккхаш чакхбаьлар Даймехка тIом.

Из Сийлахь-боккха толам баьккха машара вай социалистически Даьхе яха 40 шу дизар ЦIей дезде кийчо еш ба вай нохк. Вайна юкъе хIанз а дукха ба из толам боаккхаш шоай са ца кходеш лорача моастагIчоа майра дукхьала лаьтта, тахан а машарера къахьегама вахта дIа ца хецаш хьабоагIараш. Вай мехка лоархIаши сий деши ба уж. Цар сий деш хургьа тIехь-тIехьагIа тIаккхуаш йола тIехьенаш а.

Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа дикъа лоацаш а хиина, тахан машарерча къахьегама вахте латтача бIухоех цаI ва МагIалбикерча «Луч» совхозе болх беш вола КЕЛИГОВ Муне Бамат.

ГIишлонхочун говзал Iомаеш Грозне ФЗО дешаш волчара эскаре вахар со тIом хьайнача шера. Юххьанца биъ бетта Вологодски областе Грозвнец яхача станце Iомалуш хилар тха 68-гIа запасера стрелкови полк. Цул тIехьагIа Ленинградски фронте дIадигар тхо. Колпино яхача города юххе моастагIчоа дукхьала латташ Ленинград лораеча эскарашта яр тха полк а.

Юххьанца фуннагIа даь а, Октябрьски революци дIаполаенна йола Ленинград дIалаца лерхIаш, шийна хула ве ца къовсаш чIоагIа тIаIгIертар моастагIа. Дукха лира тIемаш хилар тха полк латтача а. Цхьаннена тIехье шоллагIъяр тохаш юхатоха саар фашистий атанаш.

Цхьан дийнахьа а Сийлахьбоккхача Даймехка тIем тIа дакъа лоацаш хиннача дика хов мел къонен ниакъалеи бао на тIом. Шоай са ца кходеш майра дукхьала латтар моастагIчоа тайп-тайпарча къамех бола вай бIухой.

Тхоай полка алхха цхьан тIемах дувцарга аз газета дешараштa. 1942-ча шера 15-ча августе салаIа хьалхарча эшелонера тIехьашкахьа яьккхар тха полк. Кхаь дийнахьа барзкъаш хувцаш тараз кхоачамга хьожаш хилар тхо. Из дар тха салаIар.

Тха полка тIадилла хинадар — тхо латтача Колпинера города Иванова оагIорахьа цхьа ткъаьх километр гаьна улла цIерматиннаькъа тIий моастагIчунгара хьадаьнха а вай эскара керда доакъош тIеккхачалца дIа ца хецаш из лораде а. Из тIехьагIа мара ханзар тхона мугIаречча салташта...

17-ча августе кхаь дийнахьа лаьрхIа тхоай паек а хьаийца, цу бус са хналаьца новкъа дахар тхо. Сахулача хана тIадилла декхар кхоачашде лаьрхIа хиина моттигаш хьа а лийца, юха бийса хуллашехьа моастагIчоа дата доацаш тIалата лаьрхIа тхо дагIаш. Iуйрийла 10 сахьат даьлча миноме таши йоккхий топаши етта болабелар тхона фашисташ 18-ча августа дар из.

Кхыметтел гIаьле а ца лоташ, моастагIчоа бIарга ца доийташ тхо цига дIадаха хиннадале а гучадаьнна хинадар тхо. Из бахьан долаш дийнахьа дIадоладе дийзар тха моастагIчоа тIалатилга.

Фашисташа чIоагIа дукхале ешшехьа тIий хьа а лаьца, 10—15 километр тIехьашкахьа баьхар уж вай бIухоша саралехьа. Немций керда низаш тIаккхаьчача вIаштIехьдаьлар цар дIахо вай тIалатар юхасоцаде. Бийса хиннчул тIехьагIа цхьан юкъа тIом сецар.

Тха полкерча разведкана хайнадар тхона го бе фашисташа кийчо яьлга. Са хуллашехьа кхы а чIоагIагIа болабелар тIом. ХIанз тхона тIалаташ бар фашисташ. Цар ниа дукхагIа бале а. тха вIаштIехьдаьлар тIом беш тIехьашкахьа довлеи селхана моастагIчунгара хьалькхача окопашка дIачIоагIделеи.

Дукхазза атаке наххар фашисташ цигара вай бIухой тIехьашкахьа баха гIерташ. Цхьабакъда, дукххабараш бобеш юхатIехьашкахьа буйлар. Шин дийнахьа лаьттар из тIом. Цкъала моастагIчий геттара гаргакхаьчача парна дукхьала гранаташцен гебагIашцен лета дезаш хулар.

Цу тайпарча цхьан тIем тIа йоккхача топе гарг кхийтта хиннар сона. Цхьа юпIеттача саина хетар цара кхы хIама хамзар сона. Цхьабакъда, чоа хиина, иза кIалвусаш со бIаргвайнача новкъосташ водаваь окопашка чу а вийа Iовилла хиннавар со. Хьахийтача окопа чу вар со юхе уллаш сай автомат а йолаш.

ХьалгIатта со велча берригa аьтта оагIув дIалаьца бар са. Аьрда кулгаца автомат хьа а нийца, из IогIерташ се ураотта гIертача хана гаьна йоацаш окопа чу немцаша чуккесса граната ниха, цо чоохкаваь се вожаваь дагадоагIа сона.

Цул тIехьагIа хьакхийтача полевой госпитале вар со. Селлъ низкъалча тIем тIа керда низ тIаккхачалца окопаш дIа ца хецаш лаьттабар вай бIухой. Дукха новкъостий боабаьбар, кхы а дукхагIчарна човнаш хиннаяр. Човнаш хиннараш а сакхетамчура баьлалца дукхьала лаьттабар моастагIчоа.

Сона хьалхара чов хулаш пехк а лоацаш чакхъяьнна хиннаяр гарг. ХIаьта гранатa гаргаша бохабаьбар аьтта ког. Кхо-диъ ди даьлча Ленинградерча госпитале цхьан бетта. Вологодске цхьан бетта, Солекамске ялх бетта, цул тIехьагIа Павлодаре хилар со човнаш ца ераш, лорашa шоашта мел могар дешшехьа. Цигара 1 группа инвалид а волаш аравальлар.

ТIехьагIа човнаш йийрзар, унахцIено чIоагIъелар. 1954-ча шера кхоалагIча группа инвалид вар со. Цу хана дена болх бе водавелар. Павлодаре аз болх бир заготконторе, мельзаводе.

1957-ча шера МагIалбика цIаввча дена а цахаддаш болх беш хьавоагIа. Укхаза аз болх баьб райпо заготовитель, ременстройучастка снабженец волаш. 1968-ча шера дена «Луч» совхозе болх беш ва со. Укхаза юххьанца экспедитор, завхоз, цул тIехьагIа комсаш лелаеча бригада бригадир волаш хинна. ХIаьта укх тIехьарча шин-кхаь шера совхоза кхоалагIчу отделене управляющий ва.

Соахка пенсе вахаваьле а, машарерча къахьегамшара ца хьасташ кхыбараштa нийсса болх беш хьавоагIа со. 38-гIа шу доладеннад Сийлахь-йоккхача Котелонца Даймехка тIом чекх а баьнкха, советски халкъ машара тIехьарча къахьегама вахте латта. Цох аз доккхал а ду.

Иштта аз доккхал ду вай общественна пайдана болаш сай дезал хьалхебе вIаштIехьдаьнна. Пхиъ воI ва са, пхиъ йоI я. Эггара зIамагIдола ши бер хIанз а школе дешаш да. ХIаьта вожаш берригаш а лакхерен юкъерен дешар а дийша балхаш деш ба. Цхьабараш эскаре гIулакх деш ба. Ираз да цар вахар.

Берригача советски наха а саина аз дег тIара къобалъю лунен халкъашта юкъера машар чIоагIбара, вай Даймохк кхы тIа а тойбара, чIоагIбара тIаерзаль йола КПСС ЦК-а а вай Советски пачхьалкхен а чурен арахьарен политика.

Машарал дезагIа хIама дац. «Довно воI ваьвац, воI ниийнаа» яхаш ла халкъа нийна. Вай мохк низ болаш хила чIоагIагIа хурга машаре гIулакх а. Цудухьа со кийча ва вай социалистически Даьхе тоаяра, чIоагIъера дIахо йодача хина а хьинар кхо ца деш къахьега. Иштта хургболаш кхебу аз сай дезал а.

Б. КЕЛИГОВ.
МагIалбикерча «Луч» совхоза отделене управляющи, Сийлахь - боккхача Даймехка тIема [illegible].

Таджикски ССР. Нурекски ГЭС эксплуатационни хьаша 59 миллиард киловатт-сахьат гаргга электроэнерги хьаяий, хIаьта из лаьрхIачул дукхагIа хьеш а я. «Нурекгэсстрой» коллективо ханал хьалха кхоачашъяьй гIишлон балхий шера йола план. Л. И. Брежнева цIерагIа йола Нурекски ГЭС Пачхьалкхен комиссега дIаялора кийчъярца дузадеина балхаш шоаза сихагIа чакхдаьхад.

ГЭСи станцена юххе хьалъяь Нурек яха городи хьалъеча къахьегаIа хилаб вай мехкара 40 къамех бола вокхадаш. Укхаза хьахилар дуккхача предприятешa хьалдаьца йола «боалхой эстафета». Станцера энерги вIашагIтехача Юкъерча Азерча энергосистеме кхоач. Къулбехьен - Таджикски территориально - производственни комплекса — Явански электрохимически Таджикски алюминиеви заводий объекташка боарраме болх байтилга Iалаш а ду. Нурекски форда чура хий кхоач алкха Таджикистана хиина ца Iеш Узбекистанен Туркменен юрта боахама эшача.

СУРТА ТIА: Л. И. Брежнева цIерагIа Нурекски ГЭС.

Р. ПОЗДНЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

САГИ IАЛАМИ

АЗЕРБАЙДЖАН: ЙIАЬХИЙ ХУЛАШ ЙОАГIА ЧАРАХЬАЛ ДУ МОТТИГАШ

Тайп-тайпара я Азербайджана рельеф: долаш да лакха лоамаш — Кавказа лоамий довкъаш, — листа хьу тIайола шаьра моттигаш, ушалаш йола тейа моттигаш. Из да укхаза дийнача хIамай тайпаш дукха хилара бахьан. Дукхьала оалхазараш да укхаза 350 тайпа гаргга.

Iалам лорадара тIадераадаь гIулакхаш дукха дар бахьан долаш, тIеххьарча шерашка чIоагIа дIаьхий хулаш доагIа Азербайджана хьайбай дуне.

КIезига лоархIам болаш дац царна юкъе мича хана малагIа обкхарийи оалхазараши вед доаде йиш я яхача дешай хьакъехьара чарахьал дарах дола лаьрххIа лаконаш. Масала, ткъо шу хьалха малхбоален Кавказски хьагI (лоамаш бож) — чарахьаща тахан эггара дикагIа а сий долапагIа а лоархIаш дола аьхха — пантахьа мара нийсладар заповедни территорешa тIа. Из хьайба лорадара а из дебалара а тIадерзадаь чакхдаьхача гIулакхех хьахиннараш дика да — хIанз 15 эзар гаргга хьагI ба Азербайджане, цар Iулаш нийсалу практически ерригача лоамай районашка. Аналогични истори нийсделар фу хадаш латтачара хIанз йоае а мукъа телаш йийбача лоамаш акхача котамашна а. Дукха кхы хьайбаш да хIана доаде бокъо ца телаш, масала, шу, амма хIана латтача гIулакхага хьежача гарггарча кхаь шера, цкъ шера доаде йиш йолча хьайбай списка тIа гIорга уж.

ХIана укх сахьате Азербайджане йоае бокъо лу бертий, акха хьакари, погалаш, дукха довду оалхазараш, къаьстта хи тIа дела оалхазараш, тайп-тайпара йола боабаш.

— Амма хIара чарахьа дага доаллаш дола хIама да хьагI бер. — йоах республикански чарахьий Общества керттерча специалиста Кирьянов Александра. — Цун йоккхийча тIехьашкахьа юхахьайзача мугIаша хозьергья моллагIа коллекци а. Цхьабакъда, дикдалийта йиш яц, 3000 метр лакхача лоамашка лелаш бола хьагI бе аьхха моллагIа чарахь вохалургьа пахилар. Кавказски лоамий довкъашна кхаччалца машинашца ух Бакура чарахьий цигара проводник хьалха а вале говрашца йоккха йоалца гостиница а йолаш йолча 2700 метр лакха уллача чарахьий лагере болх. Цхьаза итт дийнахьа хул уж цига чарахьал деш. Шоашца тохкаш бола нах а проводникаш а болаш пхи-пхи саг юкъе вола гоушаш е еш ух чарахьий аьхе.

Уж дилла лелача хьалашка дийча геттара хоза да хьагIарч, — дувц Кирьянова. — Цудухьа тIеххьарча хана тIа-тIа дукхагIа хул тханигга фоторужьеш а йолаш бола чарахьий. Геттара жаькара хьайба да хьагI, цудухьа топ нийса тохарал башха аттагIа хIама дац дика фотоснимок дар. ХьагIарч йоаю оаха, кхыдола доккхий оакхарий а санна, масала, лось, Iилман ларда тIа оттаьча нормашка хьежжа. ХIаьта, хьаьна чарахь волча сона а дика хет уж нормаш шерагара шерага лакхлуш хилар. Оакхарий дукхагIа хул, тха республика Iалама дуне дIаьхий хулаш доагIа яхилга да из: хIаьта из дикахетаргда дукххача наха, чарахьашта, Iалам дукха дезарашта.

Фаик ЗАКИЕВ.
(АПН).

ТХОГА ЯЗДУ

КОЛЛЕКТИВО ДОККХАЛ ДУ

Вай республикин кёрттерча энергетически предприятеех цаІ я № 2 йолу теплоэлектроцентрал. Укхаза болх беш я хьинаре къа а хьегаш энергетически ІовхалеЙ энергия хьаярей дІахецарей даькъера пачхьалкхен задонеш кхоачашъеча доккха дакъа лоацаш болча ветеранийи производстве хьалха латтарийи йоккха отряд.

Чакхдоахача дерригача гІулакхашта юкъе хьинаре дакъа лоац кагирхошеи предприяте комсомольски организацеи. Кагирхой инициативой уж Іайшша болх беш хиларой доккха новкъостал ду балха тІа хьалхашка увтташ йола чоалхане проблемаш къестае.

Са дувца безам ба ишта хьинаре къахьегаш болча кагирхоех цхьаннех — шоллагІча ТЭЦ-а комсомольски организаце секретарах Темирсултанов Ахьмадах.

ДІаволалургва со ТЭЦ-2 партнома член а КПСС горкома член а волча, цунца дувладенна боккха болх беш волча Темирсултанов Ахьмада цІи республикерча энергетикашта дика йовзаш хиларгара.

ТЭЦ-2 болх бе волавенна в Темирсултанов Ахьмад 1975 шера.

Хьалха цунна довзанза дола хІамаш дукха нийсделар эІамигача сага из балха хьожаваьча турбинийи цехе. Эггара хьалха нахи оборудовани. Амма дикача моттиге нийсвенна хиннав из, нах геттара дика хиннабар, боккхагІа болча новкъосташа гІо дир Ахьмада лоацача хана турбинийи оборудовани йовза. Механизмашцен техникацеи безам болаш хиларо йиш хилийтар цун дозол лакха дола ТЭЦ лаьрхІача теплоэнергетически оборудоване запасийи оатхалаш дІа-юха кхухьача локомотива кабина чу вала. Из болх барал совгІа Ахьмада кулгал а деш чакхдоахар моввьаш тІадеттарей Іодахарей балхаш.

Заданеш ала хІама доацаш а дика а кхоачашйора Темирсултанов Ахьмада. Дукха моттигаш нийслора наьха энтузиазм эшаш. Масала, ТЭЦ-2 кхаьчар 26 вагон тух, Іай дар из. Новкъа доагІаш сов тІаьда хиларагІа гІорадаьдар тух. Ха йоацача хана кхаьчар вагонаш ТЭЦ-2. ХІаьта уж ханнахьа йоссаца йича предприятена доккха зе хург ма дарий.

Котельни цеха начальника заместителa Ендовицкий Александра берригаш хьагул а баь дийцар эттача хьалах. Массане а аьлар: «Де мел-дезар дерга оаха дика а деш».

Ха ца лоархІаш къахьийгар наха, цу тайпара дола тух Іодоассаде хала доллашехьа. Задани кхоачашйир ханнахьа.

ФуннагІа деш хьача а, нахал тІехьа ца виса гІертаж хул Темирсултанов Ахьмад. Шоай воахак хьалха а волаш доккха гІо дир ТЭЦ-2 кагирхоша Эдистапаки яхача юрта «Энергетик» яха берий беш хьалтешна.

Темирсултанов Ахьмада ший низ ца кхобеш къахьегарах дуккхаза баркал кхайкадаьд цунна, Сийлен грамоташ тиийнай. Цунна еннай «За трудовую доблесть» яха медаль.

Республика энергетикий дукхача къьмех болча нахах латтача йоккхача отрядаца, производстве хьалха латтаращца цхьана ваха воаггІача тайпара накъавера коммунистически къахьегама ударник Темирсултанов Ахьмад СССР хьахина 60 шу дизаре а.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ХЬЕХАРХОЧУН ИРАЗ

Хетаргахьа цхьа сат короргвац Назране хьехархо хинна Венботов ЗаІамий Бахьауддин ца вовзаш. Шоай хьехамча дег тІара баркал а олаш, хьалха дийша хинна кагий нах кІезига бац Наьсаре Бахьауддинв Іомабаь. Ховш да, хьехархочун говзал — цунна ший предмет дика довзаш, дешархоша дика кхетадергдолаш хьехарах а доацаш, урок бераша дика кхетаергйолаш дІаяхьарах, хІара дешархочун оамалаш дика йовзаш, цунна кхетам балара нийса наьнъаш довзаш хиларах латтилга. Уж деккараш тІехдика кхоачашду ЗаІамий Бахьауддина. Цунна еннай ленински юбилейни медаль.

Парте Назрановски райкомой райісполкомой дуккхаза а тайннай цунна Сийлен грамоташ, хІаьта школа администраце дуккхаза баркалаш кхайкадаьд хьинар долча хьехархочоа.

...Ялхайтта шу даьнна хара вацар Бахьауддин педагогически техникум дийша нийсталькккхача хана. Къулбасела Кавказе граждански тІом чакхбаьнна 10 шу мара дацар. Просвещене системера хьал геттара хала дар. Тоьаш яцар кадраш, школаш, книжкаш, тетрадаш. Цул совгІа, наьха сакхетам а бар тІехьбиса. Цу хьалашка къахьега дезаш хилар Мочкъа-Юртарча цхьан школе болх бе хьожаваь къона хьехархо. Халонех бІу ца къаьжаш, ше херкача профессех дог ца эккхаш из хинна хиларах тешал ду ший вахара 26 шу цу вітта доацача гІулакха цо дІаденна хилар.

ТІема бирсача шерашка классий цІа болхлой цеха хувцаезаш хилар ЗаІамий Бахьауддин. 1943 шера юртбоахама машина шъеча Фрунзерча заводе токаралла балха вода из. Цига Іомаю цо фрезеровщика, строгальщика говзалаш. Бакъда, ший дего къоабалъеча профессегІа болх бар дагара далац цунна. 1957 шера Назранерча бархІ шера дешача (тІехьагІа № 2 йолча юкъерча) школе белха вода Бахьауддин наьна меттеи литературан хьехархо а волаш. Укхазара 1971 шера пенсе а вода из. Йиза боьъо а йолаш ший салаІа йиш йоллане а цІагІа цхьаькха а болх боаццаш вагІа сатем бац цун. Цудухьа заявлени язъю цо Назрановски районо шийна болх бехаш. Из дІаэц кассира декхараш кхоачаде.

Кицо йоах: «Хьехархочун сийле — цо кхебаьрий гІулакхаш». Укхаза тІатоха йиш я, сийле цуц ший дезал а хила тарлуш. Ший хІара дейнарча къахьегамца, ше хержа професси езаш хиларца масал а телаш знанешта тІехкуви, къахьегам дукха безаш кхебаьб ЗаІамий Бахьауддина ший дезал а. Цун нах дезалхо ва лакхара дешар дийша.

ВоккхагІвола воІ Беслан коммунист ва. Итт шу совгІа ха я из гор. Назране скорн помоща станце керттера лор а волаш болх беш вола.

ШоллагІа вола воІ — Бек-Хан юртбоахама институт йисте а яьккха хІанз Назрановски совхоз-техникума директора заместителалла болх беш ва.

Орджоникидзевски медицински институт а яьккха гор. Грозне берий лор а йолаш къахьегаш я йоІ Рая.

ВоІ Осман Калинински юртбоахама институт чакх а яьккха техник волаш болх беш ва Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхозе.

ХІаьта шоллагІа йола йоІ Тамара 1978 шера ЧИГУ йисте а яьккха Назране болх беча кагирхой сайрийнарча школе химий биологий хьехаш я.

Дезале массанена дукха везаш ва эггара зІамагІа вола Руслан. Из юртбоахама института кхоалагІча курса студент ва. ТІехдика дешаш, юкъарча вахаре хьинаре дакъа лоацаш из хиларах цунна тел боккагІйола стипенди.

Нагахьа санна граждански тІема доакъашхочун, къаьнача ЗаІама вай техинарча синрдача денош кхачал ца ваха ираз хиннадаларе, цо дакъа а лоацаш даьккхача Советски Іадало лакхара образовани яккха йиш хилийтача ший вІІий дезалах дог делаш хургвар из. Цох доахилга мича хиннай е цун а е цун дай а.

К. МАРЗИЕВ.

СА НОВКЪОСТ — СА АЬТТА ОАГІУВ

Ткъа шу совгІа ха я со зІамаш тегача — производствени объединене кхоалагІча цеха болх беш йола. Соца цхьана укхаза болх беш ба Шубаева Таня, Соподинна Шура, Авторханова Роза, кхыбараш.

Хьинар дола, дика кагирхой ба тха цехе къахьегаш. Царех ба маккарий Идигова Маркан, Тасуева Салет, Дельмаева Наташа.

Са къонача нешех, Маржоева Къурейша Зайнапех дуьца безам ба са.

1976 шера ера Зайнап тха цехе балха № 26 йола технически училище йистаьккхачул тІехьагІа. Сабаре, хІамах сакхуш, накаца безаме, ший балха къайленаш сихагІа йовзара низ а ца кхобеш къахьегаш из хиларах езалу Зайнап новкъосташта.

50 сагах латт тха цеха коллектив, хІаьта резервни машинистка йолча Зайнапа кхоачашду моллагІчун декхараш. ХІаьта цо хьабаьча белхага, цо тийгача кІамай дикалга хьежача цІаккха корадац гІалат. Хоза а хеташ хьеж тхо Маржоева Зайнапа беча белхага. ХІара балха минута учета я цун. ХІанз Зайнапа беш бола болх геттара чоалхане ба, бакъда, из кхоаю шин машина тІа болх бе. СССР 60 шу дизаре хетаьча социалистически эхьа хьинаре дакъа лоацаш яр Зайнап. Дика хьокхамаш а гойтад цо. Ханал хьалха кхоачашъяьй шера план.

Дика къахьегарца цхьана хьинаре дакъа лоацаш я Зайнап юкъарча вахаре а. ШоллагІа хержай из Ленински райсовета депутаталле, бригаде совета член я.

Дукха болх бу Зайнапа заводе ткъаьоханна городской комитета член ше хиларга хьежа. ХІаьта геттара а сай накъах из доккхал дер да из Коммунистически парте членалле кандидат хилар. Тха къоначе хІамаштегачун дикача балха коллективо беза мел бер да из.

А. АЮБОВА.
Грозненски хІамаш тега-ча-производствени объединене швея-мотористка.

ХАНАЛ ХЬАЛХАБУВЛАРАШ

Нохч-ГІалгІай гІишлошьеча управленена чуйоагІача «Чечингстройтранс» яхача транспортни объединене № 2 йолча автотранспортни боахама коллективо цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шин шера план 27 октябре кхоачашйир.

Уж толамаш доахача шоай доккха дакъа юкъедихьад Ю. Мерзоева кулгалдеча № 2 йолча автоколонна, Каруев ИбраьхІим, Орлов Василий, Горин Георгий, Валеулин Александр керте латтача бригадай водителаша.

Социалистически лхь дика вІаштІехьъяккхара дукха терко ю Г. Маркарова керте латтача партийни бюрос.

— Ветта шоаза ю оаха яхьа итогаш, — дувц Галина Федоровнас. — Къахьегаме белгалбаьннарех дуьцаш «Молнеш», пенгазет яраха.

Къахьегама дисциплина телхаерех техникана эшшача бесса доал ца деш болча водителех дувц «Крокодил» яхача газета тІа.

Дукха йоакхо ю укхаза хьехамчал шерра доаржадара а. Ерригача колоннай начальникаш, бригадираш ба къонача водителий хьехамчаш. Уналціенача психологически хьалашка тоаду балха хьалаш, лакхду производствени хьокхамаш.

— Кхоачамбоацараш ба-хьан оаха сага дов дой а, — йоах партбюро секретара Г. Маркаровас, — ду шийна дикадар лоаш хилара саг дІакхетавеш, шийгара даьнна гІалат саго дІадоаккхаргдолаш.

В. ЕВДОКИМОВ.

НАХА НАКЪАВОАЛАШ

Нагахьа санна шо Грозненски районерча ГІуларе яхача юртарча № 66 йолча продовольственни тика чу нийслой, дика гІулакх а даь дІадохийтаргда шо дохкархочо Сагаева Вайдат Мухадиновнас. Ший юрта из дика йовз воккхачоа а зІамигчоа а. 1966 шера дена дохкархочун болх беш хьайоагІа Вайдат, из елаенна йоацаш хинна ха дагаягІац цхьаннена а.

Цун бІаргаш даим а делаьеж тика чу хІама эца е мерза хІама ценадий хьежа чувенача сагага. ХІаранега ала дІайха дош корадоагІа цу безамеча кхалсага, хетаду, из цІаккха кІаьдлац аьнна, хІаьта, цІагІа а кІезига хІама дап цунга хьежаш. ВорхІ бера нана я из. Царех хІаранега хьажа еза, бІаркъа дитта, сискал ала еза, хІаьта цкъаза ворхІех цаь цамогаш хиле моттиг а нийслу. Бакъда, Вайдата фухха хиларах дицдац шийга хьежаш нах хилар.

— Балха тІехьайнса вІалла йиш яц, маьхх яхьаш машина йоагІий хац, е очередь Іой хац тика хьалдашка. тІаккха хоза миччад из, — ишта уйлаш ю Вайдата. Уж уйлаш хул цунна делгьийта хІама даа чуяхача а, сихха кхетехе хІама а кхьалле юхайода из балха.

ХІаьта, шоаш безаш вола саг даим а хиннав наха веаш, цунна дола тешал да юртахоша Сагаева массехказа халкъа депутатий поселкови Совета депутаталла хержа хилар. Цига а шийна тІадилла гІулакх тІехдика дІахьо цо. Ишта къахьегашие а дика оамалаш йолаш, ше мо нах безаш хьалкхеш цо ший тІехье а, хІама, царех хІаравар дийна а массанега болх беш ва.

Р. ДУДИНКОВА.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДІАДАХА ДЕЗА

Кхачаи программа кхоачашъеча къаьстта дукхагІа къахьега дезараш юртара механизатораш ба. Цар шоай ханнахьа дикен юртбоахама техника кийчъярга хьежа хургба кердача шерара хьувкъам. Из кхета а деш вІаштІехьдаьхад оаха из тоаяра балхаш.

ДІадахача шера йиъагІча квартала планагІа 7 трактори 5 автомашини тоае езаш яр тха «Экажевский» совхоз. Из оаха толаме кхоачашъяьй. Тоаьй 9 трактор, хІаьта планал совгІа 3 грузовик а тоаяь араяьккхай.

Кхашкара балхаш чакхдаьлча сихен дикен эггара хьалха шоай тракторащ тоаьй Аушев Юсапа, Евлоев ИбраьхІима, Бузуртанов Махьмадгире, Итазов Исраьила, Евлоев Махьмада. ХІанз тІехьайийза лелаеш йола инвентарь тоеш йоаки уж механизатораш.

Ханал хьалха шоай комбайнаш тоаьй Дудуркиев Хьусена, Экажев Махьмада, Экажев Илеза.

Кийчон мугІаре дІаоттаьй вай коартолаш дІаоаш йола селка, яь СЗУ-3.6 яха селкаш, бархІ тайпара культиватор, «Херсонец-7» яха хьажкІаш чуацаш йола кхо комбайн, кхы дукха тракторашца лелаеш йола юртбоахама инвентарь.

Са хьахилча гІове геттара бийса тІаьлада болх беш кул механически мастерскера болхлой. Цига тІехдика хьахьег моторащ тоадеш волча Дудуркиев Хьусена, слесара балхаш деш волча Костоев Увайса, аьшкапхьара Плиев ИбраьхІима, цун гІонча волча Точиев Жабраьила. Цу тІехьхьарча шиьне ханал хьалха 50 мантха тоабаьб.

Ший ханнахьен дикен техника тоарe цІенкашта механизатораш оарцагІбаьхаб Дотмурзаев Іумара кулгалдеш йолча бригаде. Цхьа бутт хьалха дІеболабенна уж шоай техника тоае. Кийчон мугІаре дІаоттаьй 4 трактор, 4 культиватор, дезен дайн мангаш. Оасарле лакха йолаш болІ бу механизатора Хидриев Хьамбикара, мастер-наладчика Хашагульгов Бахьауддина, ший декхараш толаме кхоачашду механика Шанхоев Абоязита, кхыбараш. Цар араьккха техника саг хьажа ца везаш тешаме тоаьь хул.

Ший ханнахьен дикен техника тоаьь яккхара хаддаза йоакхо ю совхоза администраце, партийни профсоюзни организацеша. Болхлоша кхьйкар айденна къахьегаргдола хьалаш вІаштІехьдихьад. Бригадашта юкъе социалистически лхь яьржай. Царна хьалхле йоахаш хьайоагІа Дотмурзаев Іумара кулгалду бригада.

Техника тоаяра балхаш толаме цІаьху Кашиев Іийсас кулгалдеш йолча бригадерча механизаторшна а. Цунна цхьана чакхдоахар даьтта оарам а дІадийнача плата подкорана еш а дола балхаш. КПСС ЦК Генеральни секретара воз. Ю. В. Андропова СССР кхьаьь 60 шу дизара хиннача торжественни заседане аьлча докладо къахьегамара бевзам сомабаьккха тхоаьга долча кхоачамех ца могга дийнагІа пайда эца гІерташ тІатеІІа балхаш ду укх Іаь шерашка.

Дерригa техника тоаяра балхаш тха дика деа аьлча нийса дац. Арчаков Хаматхана кулгалдеча бригаде хайра хІама даьдац цу гІулакхана. Лоацца аьлча, шоай цІенагІа тоае езаш йола техника тоаьяц, хьалхашка латта бехктокхаме декхараш кхоачашдара ший бригадера механизатораш оарцагІбаьхабац.

Цунгара боаггІача тайпара болх хьа ца бехара бехке тхо тхоаь кулгалхой да.

Техника тоаяра балхаш эсала деа «Сельхозтехника» Сунженски объединене. ЙиъагІча квартала планагІа тха совхоза 4 трактор тоае езаш яр из. Тоаьраш 2 мара яц. ХІаьта уж тоаьь ялийнараш а во тоаьь хиларах тха тхой № 3 бригадерча механизаторий кхы цІаьхха тоае езаш хилар.

Ишта кхоачамбоацараш нийслой а ханал хьалха тоаьь йоаккхаргья оаш ерига тхоай юртбоахама техника.

А. ГАГИЕВ,
Назрановски района «Экажевский» совхоза керттера инженер.

Доазол дехьара

Мозамбикски халкъ йоккхача событена — ФРЕЛИМО парте IV съездага кийчлуш да, шерлуш а чІоагІлуш а доагІа парте мугІараш.

Мехка вІашагІйоххаш латт партийни ячейкаш, пхьаьнцарча партийни организацешка къахьегамхошкара бІаьш заявленеш ух ФРЕЛИМО членалла шоаш дІаэца яхаш.

СУРТА ТІА: ФРЕЛИМО парти хьаллоацаш Ньъямбане яхача провинце хиннa къахьегамхой митинг.

ТАСС фотохроника.

ТІема гІулакхашта волча обозревателa заметкаш

«ТРАЙДЕНТ-2» — «МХ» ФОРДА АНАЛОГ

Американски профсоюзни лидерех цхьаниe. Якоб Шейнкман яхай волчо, 1982 шера 12 июне США историна чухь мел хиннарел йоккхагІа йолча машара хетаьча манифестацена юкъе дакъа лоацаш хинарашта хьалханна ше къамаьл деш заявлени йир: «Гера дІадаккхар вай эггара доккхагІа а лоархІамегІа а дола декхар хила деза. Кхы хІама долаш дац вай де. Миллионаш, миллиардаш, кхьметтел триллионаш а дІаухийт вай правительства гера хьадарга, цхьабакъда цо къайла хьоц массанена а ховш дола цхьа хІама: «МХ» яхача ракета чу воха а лургвац, хІаьта «Б-1» яха бомбардировщик тІахайна хохка а лургьяц».

Дуккхача миллионех латтача американски бе болх боацарий эскара, дуккхача чубаха цІа доацача къеча наьха, хила мегаш да, ше КІайча цІагІа чуваьлча дей Рейган социальни эшарашта наступлени еш бола США бахача берригача къахьегача наьхи а цІерех ьнна уж нийса а кІома а деш дІаала доагІаш да «Трайдент-2» яхача ракетах а. Ший тІема гІулакхий даькъерча характеристикага а цунга дайта лаьрхІача гІулакхашка а диллача 90 шерашка лаьтти латтаргйолча эггара хІанзарча ханарча «МХ» яхача континенташта юкъерча баллистически ракета форда чура аналог ма йий из дукха нах боабара хьаль оруди.

Эггара хьалха латадохийтаргда вай, «Трайдент-2» американски хьалха тохача ядерни хІамаи потенциале лоархІаме элемент хилари, хІаьта из хьаярга США правительства социальни программашта финансировани е лаьрхІараш кІезиг а еш фаьлгашца дувцаш а ца кхезача тайпара дукха средстваш дІаухийташ хилари.

Ховш долча тайпара, 1981 шера октябрь бетта президент Рейгана дІакхайкайир 80-ча шерашта лаьрхІа йола ший «стратегически программа», из яр стратегически ядерни арсенал дІахо алсамъяккха лаьрхІа. ХьалхагІа тІаийаь милитаристски программаш чІоагІъьйи шерьяьи ца Іеш, цо чулоацар герзий керда системаш хьаяр а. Из программа кхоачашъяра Пентагона лерхІаш да США тІема бюджетера стратегически низашка дІадохийтар цхьан ахазен совдаккха. Дуккхьал 1982—1987 шерашка цу гІулакхага дІадахийта лерхІ КІайча цІено 222 миллиард доллар. Цу средствай доккха дакъа (42 миллиард) форда тІарча тІема эшача герзата дахийта лаьрхІад.

Ала дезаш да, форда тІа базировани йола ракетии системаш эргаьха тоаяра тІадерзадаь балхаш тІехьарча шерарча хи кІал гІолла лелача атомни ракетни лодкай. Цар ракетий комплексай тІемен эксплуатационни характеристикаш лакхьяра, гуча ца дувлаш кьайлагІа лелара торонаш лакхьярен хи кІал гІолла лелаш долча лодкашта зеудара, торонаш кІезигьярен лостамех деш хилар. Из дерга эггара хьалха хІанз долаш дола атомни ракетии хи кІал гІолла лелаш дола лодкаш (ПЛАРБ) «Трайдент-1» яхача ракеташца Іалашдарен «Огайо» оалача тайпах долча ПЛАРБ лаьрхІа «Трайдент-2» яха керда ракеташ кийчъярен наькъаца. 1981 шера ноябрь бутт а бовлехьа юкъейихьар США ВМС ПЛАРБ «Трайдент-2» — «Огайо» оала хьалхара система. Из да водоизмещени 18.700 тонн йола, 170,7 метр дІаьха, 8000 километр гаьна яха низ бола «Трайдент-1» (С-4) оала 24 ракета тІалатта Іалаьмате доккха хи кІал гІолла лела лодка. «Огайо» оалац дола ПЛАРБ тІех да хІанз долаш долча «Посейдон» яхача системахча хи кІал гІолла лелача лодка водоизмещенета диллача дукха хІама ца эшшаш шоала, тІалаттача ракетий пусковой установкай дукхалга диллача — 1,5-зза, ракеташта тІалаттача боеголовкай дукхалга диллача — 20 процент, цар суммарни низага диллача — 2,5-зза. Ший тІема торонашка диллача «Огайо» яха цхьа ПЛАРБ тІех да «Поларис А-3» оала 160 ракета тІалаттача 10 атомни ракетни хи кІал гІолла лелача лодкал. ХІанз кхьадаь даьккхад США укх шера бІаьсти форда чу из мишта лел хьокаш тохкамаш де доладаь «Трайдент» — «Мичиган» яхача система шоллагІа ПЛАРБ. Тайп-тайпарча стадешка кхаьча хьадеш латт цу тайпара дола кхы ворхІ хи кІал гІолла лела лодка. 1983—1987 финансови шерашка хьаде лаьрхІад «Трайдент» системах дола аргІанара ялх хи кІал гІолла лела лодка. 1990 шу тІаккхачалехьа 13 цу тайпара дола ПЛАРБ хьаде а, дІахо долхача шерашка уж хьаделга дІахо дахьа а лаьрхІа я Пентагон. Кавкарча итт шера формировани яь аргья Тайхача океана йолча «Огайо» тайпарча итт ПЛАРБ латтача эскадра, хьие йолаергьи Атлантикана лаьрхІа йола шоллагІа эскадра.

США форда тІара низ дІахо алсамбаккхар а форда тІарча низага диллача ший тІеми машина чу моастагІа «чувала» йиш йолаш дола яха кор дІадаккха а гІерташ Рейгана администраце кхоачашъяьза иргйоацаш лерхІаш тІаийцай 1989 шера ден керда, «Трайдент-1» оалачул дукха низ болашагІа а эффективнегІа а йоли хи кІал гІолла лелача лодкана (БРПЛ) лаьрхІа йола 11000 километр гаьна яха низ бола «Трайдент-2» (Д-5) яха баллистически ракета хьаяра программа.

США оборона министерства тактико-технически заданега хьежа теха хІама ца кхетийтара геттара чІоагІа чІоагІъьь йола объекташ йохаира йола тІема торонаш практически «МХ» оалача МБР яраш санна йолаш, вешта аьлча ше дІакхийтта йола хІама хІалакьеш йола средство, кхыча бесса аьлча шоашта тохалехьа хІама тохара средство.

Ишта, «Трайдент-2» яхача форда тІа базировани еча ракета гаьна яхара низ ХІанз йолаш йолча «Посейдон» яхача ракета чул шозза тІех ба, вешта аьлча тІема задани кхоачангьяра из лелача а хьежоргашта запускаш ергйолча а района майда иттазза йоккхагІа хургья. Цул совгІа атомни ракетни хи кІал гІолла лела лодкаш континента тІара континента тІа кхача низ болча «Трайдент-2» оалача ракеташца Іалашдаро дикка вІаьхъергья лодкаша шоаш дахаш йоакхка ха, лакхъергья царех оперативно пайда эцара коэффициент, торо хулийтаргья ракеташ США тІема-форда базашта чура е царна чура лодкаш арадоаллашехьа етта.

«Трайдент-2» яхача ракета боеголовка низ «Посейдон» оалача ракета ядерни зарядачул кхоазза тІех хургба, хІаьта цун головкой дакъа ше хьожадаьча моттига гаьна кхетар ялхазза кІезигагІа хургда, вешта аьлча 90 метр нийсса хургда, хІаьта лерхІаш да ракета кхета моттиг из хьожаяьча моттига 150 метрал гаьнагІа ца хуле МБР шахта 100 процент йохаергья аьнна. Кхыча дешашца аьлча, «Трайдент-2» яхача форда тІа базировани еча кердача ракета боеголовка низ нийсали чІоагІа чІоагІдаь хьежорг практически цхьан боеголовкаца дохадеш хургда. ХІаьта цу дерригне а шеко йоацаш тешал ду, «МХ» яха ракета а санна, «Трайдент-2» оала ракета Пентагона стратегаша тахан кхераме йола ставка еш дола хьалха, шийна тохалехьа тохача герза типични образец хилара. Цу герзо, — гуччахьа хьайоах США оборона министра К. Уайнбергера тІеххьарча доклада гІа, — Іалашдергда лоацача ханна йолча плане чІоагІдаь хьежоргаш хІаландара цхьайола потенциал...».

Ишта хьакъало яхар вІалла теркал а ца деш жопаш тел США хІанзарча кулгалхоша кхераме а дукха мах дІабодац а дола герз сиздаь хьаделга соцадара, адамле ядерни катастрофа оагІорахьа чу ца тохкийтара тІахьехаш Советски Союзо деча кхайкарашта.

ТАСС корреспондента хаттарашта жопаш телаш СССР оборона министра Д. Ф. Устинова кертагІдаьккхача бесса, США а НАТО а леладеча агрессивни гІулакхаша ялийтац Советски Союзи вошал дола социалистически мехкаши мехка обороноспособность боаггІача боаргме ца лоаттабича. Амма вай духьала да тІема гІулакхашта яхье доллара. Цудухьа вай тІахьех США ядерни герз хьадара даькъерча ший планашта тІера ялара, этта низий баланс толха ца яра.

В. МОРОЗОВ,
полковник, АПН тІема обозревателe.

ГРАМПЛАСТИНКАШ ЕША САГ

Пхи шу хьалха Филадельферча 40 шу даьнначa лоро Лингея Артура чІоагІа тамашийна хІама гучадаьккхар: граммофони пластинкаш «еша» хоаш хиннав из. Нотанша дІаязъяь партитураш къоастаяш Лингена, бакъда кхыча произведенешта юкъера Ветховена симфони йовз, диска тІара оалий хархбаш тоххача хане.

ВІалла ца хузача тайпара хІама дар из, хІаьта сага хьаь из феномен чІоагІа Іомае болабелар ІилмахоЙ.

Доктор Линген ше венна хиннав из хьалхьокха, шийца дукхха боваш бола музыканташ а болаш телевизиони передача йолча хана. «Цхьа шера воккхаьнна тара дац, — аьннад цо. — Цун кІоргал, дІоахал музыкага хьежаж хул». Цунна «гу» музыкальни бесаш а. Цунна хетачох, «пиано» Іаьржа е баьде сира бос хул, «Форте» музыка цунна гу дото бос.

ХІанз укх сальте ше сайна кхы йоацача хьелех ала кхы хІама дац. Бакъда, хетаргахьа, вайна дага а доацаш лерган бІарган юкъе яхьа «бувзам» хила тарлу.

(АПН).

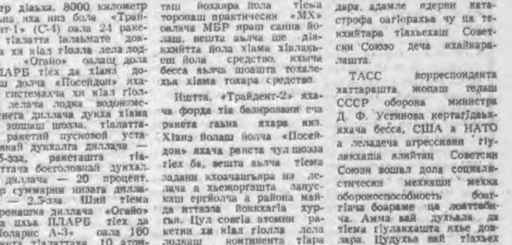

Калькуттски метро — Инде эггара чІоагІагІа йоаккхерех гІишло я. Из хьалхьеча дакъа лоацаш ба советски специалисташ а. Цар новкъостал даьд индийски коллегашта из чоалхане сооружени хьалхе кийчъена, шоаш хола технически гІо а даьд. Шоаш дика хилар хьахьехар Калькутта чоалханеча геологически хьалашка СССР-е хьаьнча тоннелаш свагІа яйийна торо хулийташ йолча проходчески комплексаца.

Лаьттан кІалкара никъ буллинга хІанз городе сихха чакхдоаккхаш да. Индечча пачхьалкхен предприятешка хьаь экспериментальни поездаш хІанз накъьа опытни участкашка лелаш я.

Калькуттски метро юллача советски специалисташца цхьана новкъостал деш ба Венгрера метростроеваш а.

Аьрдехьара аьттехьа: советски инженер Еремин Михаил, венгерски специалист Хладос индийски коллегаш Бенарджеещa гІишлон цхьан участке.

БТА—ТАСС сурт.

ДОНОРСТВО ЗЕНЕ ДАЦ

ЦIий дарбана дика хилар наха хаийна дукха ха я. ЦIийх вахаре дика тела хьаст лаьрхIаб наха геттара ширача замалахьа, цуи ноцкъосталца халача лазарашта дарба де гIийртаб уж.

Вай мехка саг хуле тамаш я тахан «донор» е «цIий тохар» яха дешаш ца хозаш. Уж ши хIама шоайла айхха дувзаденна да. ЦIий тохар чIоагIа пайдана, цкъаза хьи шийл дикагIа цхьаькха доацаш гIулакх да дукхача цамогарашта дарба дара. Доккха дарба доал цунах чолаш хинна, операцеш яь, бер деш дукха дIакъаьста цIий юхаметтаоттадара. Унахой лечара боахийчи иза юха чубоалабечи керттерча средствах цаI да из. ЦIийх пайда эцара — из унахошта тохара эггара чIоагIагIа эшар цхьа хIама да; цIий лур саг, донор мара хила йиш яц. ЦIий цIий кхыча сага дIалур — из донор ва. Донорий мутIерашта юкъебоагIа сакхетамегIен хьинарегIен бола общества членаш. Алхха вай Нохч-ГIалгIайчене хIара шера юха ца лург цIий телаш 30 эзар гаргга саг ва.

Хоза да, дарба дара методаш кердагIен дикагIен ме хул, унахошка цIий дукхагIа додилга. Масала, хирургически профилерча хIара мехкена шера щи литрал кIезагагIа доацаш цIий эш. хIаьта цIийца лазар долча унахошта дарба деча отделенерча хIара мехкена — шера 5 литр. ЦIий доалача республикански станце хIара дийнен бийсанен 20 литрга кхоачаш цIий тел республика дарбан учрежденешта. ХIара шера дукхагIа эшаш хул республике донорски цIий.

Дарбан учрежденешта мел эш цIий лоттадарах дола дош къоастадара алхха цхьа ницъ ба — дукхагIча наха юхацалург цIий тела донорство дегIайоалалар.

Дукхьашха цIий луш болча нахьа, бехке а доацаш, хаттараш отт; цкъа луш мел цIий дала мегаргда, наст-наста тела дезий цIий, цIий далар мел чIоагIа Iетиъ дегIа?

ЦIий дала ца тугаш нах эггара дукхагIа юхабувлаш дола бахьан да гIулаих доацаш эхерилга а донорства лоархIам кхета ца бар а. Нах кхер, цIий данккаро шоай могашала зе дар, балха хьинар лаьгIдар, е тIехь-тIайоагIача таль дегIаца цхьанца лазараш хьоадар.

Цу шеконашта жоп а луш, ала доагIа, сага организм юхаметтаоттa низ болаш хилар. Масала, 300—450 мл. цIий хьадаьккхачул тIехьагIа пхьанашкара цIийн давлени кIеанг-дукха лаьгIду сага, органашкарен дукха клеташкарен кхоачал цIий делачо пхьанашка йода. Дулха клеткашкара арадаьнна цIий юхаметтаоттадара цIий тIадамаш хьадеш тIехний тIомарашa бу болх чIоагIлу. Цу хана къонделара кеп отт цIийн а оррхача организма а, вещественный обмен чIоагIлу. Донорий даара чам дикагIа хул, дегIагара хьал тоалу. Хьинар юхаметтаотт ше ма хиллара. ХIаьта цIий ше хиннача боараме юха Iов 30—45 ди даьлча. Цудухьа 2 бутт массаза боал тела мегаргда из.

Из бакъдеш йола материалаш я цIий доахача станце. Масала, 10 шера а кхы дукхагIча хана а цIий телаш ба М. У. Муцаев — шофер, И. Г. Шапунов, Ф. А.-А. Алиев, Ю. М. Даниленко — АСО РЖЭБК яха завод, Г. М. Элсиева — швейни объединени, В. Н. Достов — «Красный молот» завод, «Горприбор» завод, А. А. Дубинина — СевКавНИПИ, Х. К. Евазов — кирпичний завод. Дукха хьыбараш сана бола донораш.

Советски здравоохраненен тIийнда принцип я — «Донара вIалла зе доацаш — унахочое пайда дукхагIа». Донорашта токхам беш порядок оттаьй. Донор хила йиш я хIара унахцIенача 18—60 шу даьннача сага. Ихенза болча магипрохошхара цIий дакха пхьанаш а тайпара мегийтац. ЦIий дакха ца мегаш дола бахьанаш а да, хIаьта цIий дакхале хьалхагIа хIара донорга къокаш болча лоро уж тергал а ду. ХIаьта донорхара цIий дакхара боарам а цо оттабеш ба.

Даьча лоархIамаш хьетьокх, нагахьа санна 18—60 шу ха яьннача хIара унахцIенача сага ше мел йоаккхача хана 1—2-зза денна а цIий делча, дарбан учрежденешта эшача цIийца, цуп препараташца цо биаза кхоачам беш хилар.

В. ВАРТНИК,
цIий доахача республикански станце керттера лор.

МОСКВА. Керда сага хьалхевара дола цIенхаштара къаиаьл де зрителаш хьех академически ЗIамигача театро «Аьхка малейк» яхача спектакла премьере.

«Пьеса авторо, вовзаш волча украински драматурга А. Коломиеца цунах аьнад «Дезалах йола повесть», — аьлар режиссера В. Седова. Цу тIа дувцар да дайехи берехи, тIехьенгара тIехьенга доалаш хьадоагIача гIуллакхех. Къьастта чIоагIа теркам тIаозаш ва спектакла керттера турпал — Павел Никитович Ангел. Потомственни болхло, вIалла кIаьд ва луш къахьегаш вола саг, боккхача дезаль да, из гIерт шийн бераш цIена къахьегаш, нах дукха безаш, шоай лаьтта дукха дезаш хургдолаш хьалкхеде. Ишта хьахьекха ва из СССР халкъа артиста Е. Самойлова ловзача ролаца.

Спектакль нийчъяьр РСФСР халкъа художник Е. Куманеньков, къонача музыкантий А. Миниten В. Свечниковен музыка.

В. СОБОЛЕВА сурт.

СУРТА ТIА: «Аьхка малейк» яхача спектакла тIара сцена.

ТАСС фотохроника.

ДЕЗАЧА ДЕННА ХЕТАЯЬ САЙРЕ

Шийн тайпара дар из ди Толстов-Юрта. ДеликъахтIехьа ши сахьат даьнна ха. Юрта улицашка гу йиш яр цIаьнца, шишиа, кхы дукхагIа а гулбенна, хоза кийчбенна нах юрта культура ЦIенгахьа дIаухаш. Царна юкъе бар Кавказа къамий, эрсий, узбекий, литовций, белорусай, украинцай, кхыча къамий баракъаш тIадухаш бола кагирхой, дешархой. Сийлахь-боккхача Даймехка — СССР хьахнина 60 шу дизара юбилейна хетаьча тематически сайрене дакъа лаца а сакъерда а гулдуш бар уж.

Гулбенна баьлар нах хьалйизар зал, белаш дIа тьа бегаш беш дог гIоадаьнна ба уж. Гуй да таханар цIен царна деза а безаме а долга. Пов залера, сердал. Хоза йоагIа маьлха Iуйре санна сийрдайоал сцена. Ека йолалу Советски Союза Гимн. Цун сий деш ураотт зале мел вар. Чакхйоал Гимн. Мехка сийлахь-доккхача цIейх лаьца хьамсара дешаш оал СССР пхийтта союзни республикай хIара къамий меттаца художественни самодеятельноста доакъохоша.

Хьамархой дог-уйла гIоттаеш дека долалу «Даймохк» яха хьамсара илли. Илле чуйоацамо къаьгга хьахьокх вайга вай Даьхе тоаеш, хоаьеш, хIарача денна ра советски халкъа хьинаре къахьегам, ияа; лоIам. Даьхенцара боаргбоапа вай безам. Илли чакхдаьлча, ерригаа лал кхайкаеш ека йолалу Жабраилова Медехьажай вовне оал:

— Пхийтта республика — пхийтта йиша, оаха Iалаьмате дoкхал ду шоах. Цхьаннена моллагIа хало тIаэттача гIо де, хозахетар хилча из цхьана декъа кийча я шо. Из бахьен долаш да вай доттагIал иза болаш, лохардоацаш. Со, хьо, из — вай дерригаш а барт-цхьоагIо йола дезал ба. Ишта кхелла дезал — дерригa советски халкъ...

Бокхен сакъердамен чулоацам болаш яр мехка юбилейна хетадаьча художественни самодеятельноста доккхача концерта программа. ХIара республика цIерах, цуи наьха дегIабенача къахьегамах, даьхача толамех, экономически а, социальни а вахаре хиннача хувцамех лаьца бакъдар довзийтар дешархоша зале гулбеннарашта. ХIара концерта номер кердача номерга хувцаш, наха боккха эстетически сапоIам беш дIаяхар из сайре.

I. ЮСУПОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Д Е З А Л

СУНЖЕНСКИ районе Карабулак яхача болхлой поселке Градусова улицагIа бех АушевгIар дезал: да — Сайпала Хасмухьмад, нана — Салемхане Пердоес, Хасмухьмада нана, пхи бер. Тхьо шу совгIа ха я сона из дезал бовза. Барт тайна бех уж. Шоай гIулакх цIена кхоечашду. Наха водар хилие—халакеташ дикадар хилча — дика хеташ ба.

ЦIен даси цIен нанаси болх а беш, хьаьналча рузкъах бах АушевгIар дезал. Торо юккъера я, хилезе дергдоецар мере, совнагIа хIама яц цIагIа.

АушевгIар боккхе дезал — советски наьха вахара боарам мишта лакхлу хьахьокхеш доле къаьгта масал.

— Потреблени фондера доккха новкъостал ду тхе дезала, — йоах Хасмухьмада, — мах боацаш медицински гIулакх ду, школе бераша дешийт, учебникаш тел, льготни путевкагIа пионерски лагерешка ухийт бераш, деша книжкаш да библиотекашка, къоначе техникий станце мах боацаш Iомаш...

20 шу совгIа ха я Х. С. Аушева «Сунжанефть» НГДУ болх бу. Юхьенца бурувдеттачун гIонча, цул тIехьагIа бурувдеттар хинна, хIаьта 1966 шера дена — скважинешта капитальни ремонт яра местер. 6 саг ва цун бригаде. Дика, гIулакхаца мах ба вIашагIкхийттараш. Массане а смежни профессеш Iомаьй, хийцца цаI шоллагIчун когаметте дIа а этта болх ба йиш я. Болх хьалде, нийса вIаштIехьбеккхар бахьан долаш кагегIдаьннад из. 1982 шера йиъ скважина капитальни ремонт а вааш яр бригада. Из план 1 декабре кхоачашъяь а яьккха, хIанз пхелагIча скважинане ремонт яь йоалаш латт бригаде. Из 1983 шере чотех хургья. Ремонт еш йоаккхе ха кIезигъярах цхьайтта бетта дикъ эзар совгIа сом пачхьалкхенна кхоадьд бригадо.

Болхлой къахьегам аттача боаккхаш скважинай ремонт сиххьеш йола массехк рацпредложени енай Х. Аушева. Болх дика барах «За трудовую доблесть» яха мадаль, цхьа сенна дукхаза а Сийлен грамоташ, социалистически къухьоттаьнар яха знакаш, ахчен совгIаташ тийннад цунна.

Даь гIулакхаре, цуп вазара хьисапо чIоагIа вниман ю беракта. Мах баь вергвоацаш боакхе ба бераш кхедача дас лоацача деькъе лоархIам, къахьетта а кIаьнкий овмал вIаштIехьъялара. Даьгахьа эзе туп кIаьнкиш, хьанале кьахьегамцо, йоалхо еш вола дезал да лоархI цар цунах.

СОВЕТСКИ Iаьдал латтача шерашка, ма дерра аьлча, цхьан заман чура хоук замаи чу боалаш гIа бакхкаб гIалгIай дезала. Кхалнаьха боакъонаш IотоIаакка дIадаккхарах, дезалера дин гIулакхаш тIахьашка кхоасарах, культура лакхъяларах йиш хинней карда тайпа дезал хьеба, нардача кьола гIа эттай кхалсаг дезале. Дезалий дас сасаган бераштен къаза доал тIелоаттадаь хенош дIаяхай. ХIанз берий царна кхетам балара дешай терно дукхагIа а даьннад дон нанен. Уж дерригa хIамаш дика бIаргагу АушевгIар дезалга хьежача.

Неьне дог къьстте чуделлад Iалемо кхансага. Салемханe Пердоес шийн тайпара нана я. Пхийтта шера болх баьб цо штукатур-маляр йолаш, хIаьта хIанз бригадир я. Хьаьнала, дика къахьегарах дукхазе а Сийлен грамоташ, ахчен премеш тийннай цунна.

Цхьабенкъда, балха а йолаш бераш кхеде хала да. Беррагеча дезала цхьа барт хила беза цу гIулакха. ХIаьта а нанас хьега кьа зеяьа доергдац. Бера боккъонца йола доттагIа а хинна дIаоттер — из кхета а деш, доттагIа, новкъост хургвола саг цунах вер.

ЙоккхагIйола воI — Аьсет — юкъера школе йистеьнихачул тIехьагIа болх беш хиннай, хIаьта хIанз кхыча мехкарие къамий мотт Iомабеча Пятигорски педагогически институте шоллагIча курсе дешаш я. ВоккхагIволча воIо — Мухьмада а болх баьб 10 класс яьккхачул тIехьагIа. Цунна дуккедезаденна гIулакх — оалхазараш. Орнитолог хила лархI цо. Из гIулакх башха дезаш дац дан нанен, цхьабекъда, бера иинъ бехкилга цу дезала оемал яц. Чарсий - Балкхарой пачхьалкхен университета биологически факультете заочни отделене деша эттав Мухьмад.

Вож воI — Ахьмад 10 классе деша вагIа. Дика деш. Цо тIемахо хила лархI. Цу гIулакха хIанзале а дена нийчлуш ва. Къоначе техникий станце авиамодельни кружоке деша из ухa ер яхалагIа шу да. Массехьаза дакъа лоацаш хиннад из республикански авиамодельни хьовшка. ПхелагIа шу да зIамагIволa воша — Махьмад, воргIлагIча класса дешарxо, цунца цхьана Iомалурa вола.

АушевгIар бераш хоза а хеташ, уйла тIаяхийтта дешаш да. Ишта-м дай а ба берий дешара йоакхо еш. Къаьстта чIоагIа сахьувзаш бар уж зIамигIйола Индира деша яхача зама. ЦIий ворхI шу а дизаяьба йоддаша а, подготовительни а цIа йодаш, цхьоалагIча классе яхеар из. Ишта лайра из нана. Дай кхераш бар школьни режим, боккха муль я, урове теркам тIабакхийта деше могардий-хьогI зIамигача бера яхаш. ХIаьта а Индира тIая яьнна, хьинар долаш, хIамаIомадара тIакхувцi, йийг хиги хиннаар. Новкъостал дир боккхагIболча вежарешa. Нахьедаьлар берий беши Iомадаш хIамаш, порядоки знамеки. Хьахара йиъ класс дика чакх а яьккха, хIанз пхелагIча классе,тоелама дешаш я из. Цу дезалера кхо школьни барт тайна вах, вIаши новкъостал ду. Цо цIаькха а хьаьсоиз, дикагIдола психологически хьал дукха береш долча дезале вIаштIехьдоалош хилар.

Бера моральни чуч эггара хьакха дезале хулеш да. АушевгIар бераша йовз дезала боакхо, шоашта могаш дола даькъа лоац цар из аче, цуьннах духье даси нанаси уж а ду тернел, шоашнаре уйла а а гIулакх лаладе а бокъо енай царна. Из хов берашта. Цудухьа цо аьттуя боакхи царна кхетам балара, цар режим вIаштIехьаьннекара.

ЦIАПАРЧА къахьегамо дезал чIоагIбу, вIаши новкъостал а йоакхо а эргIйола хьал оттаду. Къахьегама тIера хургдолеш бераш хьалкхедара дика лард я из. Бераш физически болх бе Iомадара дукха къахьега дезац АушевгIар дезале. БоккхагIбераш ларкIар сенна, цар сиз лета гIулакх да из а. Дан нанен чIоагIа дукьеле да махьела, хIама хьа ца деча оамала. Цудухьа цIагIа мел вер къахьегаш ва. Мел эша гIулакхаш дайт цар берашна: квартира цхьалахкиар, беша болх бар, котамашка хьежар, кхьдераш. ЦIагIа къа ца хьегаш вилча, дезал вIаштIехьа хила йиш яц.

— Сон тхе цIен дан балхара чуккхьачена, — яхаш дувц Пердоеса, — берригa дезал вIашегIкхийтгача зане, массане а цхьане ду оахе цIагIа де мел дезар, тха кьамаьл хул берий школерча дешаре денах лаьца, дневникашке хьож, тIаккха дувц оахе дас болх беча цехере, со гIишлонера гIулакхаш. Оахе, даси наниси, тхоей гIулакх лаладерга, вахар кхетадерга, тха хьошташка хьежна уйла чуйоссарьн берашта а, хургба цар кхетам.

Къаьмаьа юкъаеогIа да. Гой со, йоах цо, дукхача шерашка болх баьб аз мехкдьттахо волеш. Цудухьа сай къонгех а мехкдьттахой хилар лайнедар соиа. Массе оагIорахьа дика да из: даьй профессе бераше шоашна дIаэцар. ХIаьта царна из езац, кхыча гIулакхашта тIаккхува уж. ХIаьта а тхо дукьеле доелац царна. Шоай дего къоабелъаш йола профессеш харжийта Керттердар — гIулакх цIенаметте лаладе Iемар. Тхоай зIамагIбола къонгаш авиамоделированена безам тIебаккъ болаш дика хетаеш. Цар цига доахача толамаш гIадктуял тхо.

Бекъдар аьлча, етта дац лертгIа кхетам а нуш пхи бер хьалкхеда. ХIаьта АушевгIар бераш-м къахьегама тIера долаш, сабар долаш, кIамаш та безам болаш къахкхуш латт. Уж оамалаш шоай даьгарен нинеганерен хьаьнцкий цар. «Бераш вай вига да, дувенно ю кхел аз — хьахьале дешаш да олеш. Кхьча дешаша аьлча, кхетам бакара эггара дикагIадар.— Iа хьагаре гойта месаа, вахарцарен нахацарен кьа гIулакхаш. Духхьал даьган наьнеган — хьаьналча хьахьегамхоюна кхеоха бусi бераш кIаьн ука сахьете хоеза бола шоай кхетам — дикадар фуд а водар фуд а.

Кхы ала фуд АушевгIар бераа? Алхха цаI: ираз долаш да уж ишта дан нанен хьалераа, Карабулакерча юкъарча школера бераш санна бола тьхьархой, ишта болхчаберий Даьхе тьамаха.

М. ФРОЛОВ,
РСФСР школ засл. учитель... [illegible]

БОЛХЛОША САЛОIА, ЦАРНА ДАРБА ДУ МОТТИГАШ

КIаьда мебель, лаьгIо йоага сердал, футболах ловзача моттиге хула буц дагайоххийташ дола кIувсий наькъаш, хIаьта ишта, пиеко яц эзаш... Ишта я московски № 3 йолча ЦIенош деча комбината санаторий-профилакторий, е, болхлоша шоаш цунах оаллача бесса, «унахцIенон цех».

— Оаха хьачуийбу болалой къахьегама смена йоалдашехьа, — йоах профилакторе заведующе Железнева Ульянас. — Укхаза бах уж, шоашта комплексни санаторни дарба дайт, диймахьа кхоза баа диетически кхача лу, дарбан физкультура ю. Шер-шера диспансеризаци яро йиш хулийт тха тхоай болхлой унахцIено мишта латт хьагойташ йола йизза информаци эца, де дезаш дола дарба хаинахьа де. Цу гIулакха эша процедурни диагностически кабинеташ йолаш я тха. Йолаш я тха хи температурана регулировани а еш йола бассейн, банеш: эрсий, турецки, фински, хIаьта хIараиена шийяна оттаю царна чу лучаш йоаккха хаш режими. ХIаьта бане хинначул тIехьагIа — традиционни эрсий самовар. Молхана йола баьцаш а етташ дIайха чай мелча тонус а настроени а лакхлу.

Шера оаха чуяц башха совгIа - эцашагIа боацаш комбинате болх беш болча нахах ахаш. Дукха нах ух тханнига аргIам отпуск хьатIахкхачерга а ца хьежаш балда кIирана юкъе мукъача сахьаташка, салоIача деношка укхаза дарба курс чакхъяккха йиш хIлар бахьан долаш. Духхьал комбинате территоре тIа ма йий профилакторий. Из мел эффективни хIама да хьагойт, кхы хIама деце а, укх тайпарча факто: профилакторе хиначул тIехьагIа комбината болхлой цамогаш а хулаш хана балха тIеребуцар 30—40 процент лоаду.

— Санаторий-профилакторий тха ерригача коллективо доккхал деш хIама да, — тIатох комбината моттигерча комитетера председателa Лев Логинова. — Из-м кхетадеш а да, хIана аьлча тха болхлоша шоай говзал а дега йоахал а енай цунна. Мукъача хана шоай «унахцIенон цеха» оформлени еш бахкхаб уж.

Iалаьмате дика чеканка, инкрустаци. Iалаьмате хоза дахчах хIамаш, шеиаш тIа диййхка хова сурташ. фольклорни орнаментий стиле хоздаь тховнаш, фоттанца тоедаь эрсий дIайха гIандаш, йоаккха самовар тIалатта истол, комбинатерча кхалнаха дега гаташ, салфеткаш, корага йоадаш хIамаш — цу дерригне шеш йоадаш хьао шоай цIагIа болаш яьхха кула настроени. Йиш хулийт дерригa де дийза хIамаш дии а лий, саррайца болх беча салаIа.

...Тхо комбинатера арадовлаш. Йоалаш латтар смена. Болхлой цехашкара дIоухаш бар. Цар цхьа дакъа [illegible] прияте проходной йолча оагIорахьа додар, вожаш — профилакторе вIаргахьа болхар, шоай «унахцIенон цехе» дегI тоаде а самукъдаккха а.

Марина ВАСИЛЬЕВА,
АПН корреспондент.

ЮРТАРА ДОАЗОНАШ

ДIАЙОЖА СО, ЯХАШ Я ГОВР...

Эзараш шерашка керттера транспортни средство а дерригa механически балхаш деш бола из а хиниаб говр. Цо енай тайна низала керттерча физически единицех цаI — говра низ. Цунна памятникаш догIар.

Йоаккхаш-йоаккхаш, техника дегIа мe йоагIа, машинаша юстаръяьккхар говр, говраш лелаярцара безам лохбелар, амма, хотаргахьа, лохбала безачул кIезига дукхагIа лохбелар. Цу тIа а практико хьахьокх, юрттбоахама производствана мелла лаккхача боараме механизаци йича а, уж говраца дар экономически пайдапагIа хургдола дукхха гIонна дола балхаш корадоагIаш хилар. Говрех хьалхьалагIа пайда нийбаро йиш хулийт машинаши доагорi кходе балхашка дIадодар лохагIа хул. Ишта, Ивановски областа Шуйсии районерча «Госсия» яхача колхозе энергетически ресурсай структуре болх беча говро лоаца дакъа 0,3 процент да, хIаьта боахама ерригача мовхьий обороте говрий транспорто лоаца дакъа 6 процентага кхоач. Укхаза белгалдоаккхаргда вай колхозе говра денага додар цхьан сомага мара кхоачаш цахиларi трактора денага додар 12 сом гаргга хилари. Иза болча машинашца де бакъахьа доацача балхашта говрех пайда нийбаро мехка лургIола экономически эффект, специалисташа яхачох, башха совгIа - эшашегIа доацаш пхьа миллиард сомага кхача тарлу шера. Амма говр духхьал транспорти дукъ оза низи хинна Iац. Говра цIийх ю пхьадолча лазарашта, масала дифтеритаи столбнякаш, дарба ду сывороткаши вакцинаши. Говро лу натуральни гаьга соки, дукхха кхы йола яьхе молхаш препараташи. Говра дулх дика тIаоп сага организмо, цун дегах латт атеросклероз дегIа ца дойташ йола профилактически средство. ХIаьта чIоагIача сортий деликатесши маршаш вIалла хьаде а йиш яц говра дулх доацаш. Говра дулхага дIабода мах-м уж ремаш а яь лелаеш хилча цхьан ахаззен лохагIа ба моллагIча кхыча дулхага бодачул. Ремашкарча говраша бизза кхоачам ба хийкIезига долчен нах бахача моттигашта гаьнарчен доахан практически лелалургдоацача даьгIенех, царна эшац чулатта капитальни гIирсаш а.

Хоеш да кхала шурех ду кумыс дарбана хилар. Медицина бакъдеш да кумысах дукхача санаторей балха цирача практика а ишта лаьрхIача Iилман опыташа а хьахьекха диетически дарбаши свойстваш йоахнаш хилар. ДагадоххарагIа аьлча, кумыс Iалаьмате дика витаминах аллерген я. Кумысах низ бола антисклеротически действеш йоахнаш хиларагIа тIехкхьарча хана чIоагIа теркам тIаакхийта баьннаб цунна геронтологаш а. Даьд зIамига бер искусственно кхабара кхала шурех эффективни пайда эца йиш хилар хьахьекха токкамаш. ЛоацагIа аьлча, кхала шурен цунах даь кумыси чIоагIа могадеш да боккхийча наха а, зIамигача берашта а, цамогаш болча наха а, унахцIенчарна а. Цо луча шурий дукхалга диллача дика кхал башха эсалагIа а яц Iаттал; дIаязъаь абсолютни рекорд шера 6 100 килограммага кхоачар. ТIехьхьара а, говрий продукци экспорта лоархIаме статья я. СССР экспорт ю спортивни, племенной, дулха йолча говраштa.

ТIехьхьарча хана тIа а ца кхеташ тIера а ца йоалаш метта латт вай мехка говраш. Дакъа юхахьахулаш доагIа.

Людмила ЧИГИРИНСКАЯ.
(АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Экран» творческа объединене йоела мультипликационни фильмаш.
9.15 — СССР халкъий нанами хьакхераш.
9.35 — «ЦIа». Телевизионни документальни фильм.
10.25 — Демарчей ... йолча дикoмаш. «Принц и нищий» яха телевизионни художественни фильм.
11.00 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «СоборгIаш ... гIоала». Телевизионни документальни фильмаш.
16.0- — О. Тактакишвили. Симфонически миниатюраш.
16.20 — «Сакъердане стартош».
17.00 — «Шахматни школа». «КIай ладья».
17.25 — Дешархоштa ... фильм-концерта премьера.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.05 — ... патриотически кхиам моттигашка шу дизарга. «Ширача ... къокал» ...
19.30 — Экрана тIа — киноповесть «Малиновкера хьалчагIа».
21.00 — «Ха».
21.35 — Останкино концертни студе хIаьлхи йола СССР халкъа артиста Н. Гвалдихарова сайре.
23.30 — «Тахана дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрана гимнастика.
8.00 — Документальни фильмаш.
9.00 — «Юха а Анискин» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. 2-гIа серп.
10.15 — «Пальй школа».
10.45 — «Халтар ду ... Габибхановах». Фильм-концерт.
11.15 — Испански мотт.
11.45 — Мультипликационни фильм. «Капитан Врунгельна хиларг». 5-гIа, 6-гIа, 7-гIа серии.
12.15 — «Начал ... ».
13.00 — «Хоза заман» яхача телевизионни документальни фильма премьера (ГДР).
13.25 — «Нийтта шу хиниа вахча». Субтитрашца йола художественни фильм.
14.45 — «Iалмаш техникой». Киножурнал.
14.55 — Центральни телевидении Еревански радион ... эстрадно-симфонически оркестрий концерт.
15.40 — «Кердадараш».
17.40 — ...
18.00 — Киножурнал.
18.10 — «Нохч-ГIалгIайче гIоада».
18.30 — «ВоргаIайничар хрум...».
19.10 — «Шуи ... ». Концерт.
19.40 — «Бийка даьхьала хийла шух, бераш!».
19.55 — В. А. Гранаткина сийна вIахьаш йола футболах ловзара кхувамбоагIараб турнир. СССР хьалхара сборни — США сборни. 2-гIа тайм.
20.35 — Малиновски линиш. Масенова хьалш.
21.35 — «Юха а Анискин». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. 3-гIа серп.

7 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — «Iаон ... ». Музыкальни фильм.
9.15 — Гимальера Iалам ... документальни фильмаш.
10.10 — «Малиновкера хьалчагIа». Художественни фильм.
11.00 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Питилетка — хIирано гIулакх. Документальни фильмаш.
15.35 — Концерт.
16.00 — «Подмосковни юрта ... ».
16.30 — «ГДР-е вIашагIкхетаре». Документальни фильм (ГДР).
17.05 — «Спорт-клуб».
18.30 — «ХIара сурта тIа — ... ».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Хоккейх йола дунен чемпионатий ... СССР сборни — «Филадельфия флайерс». США-ра ... .
21.00 — «Ха».
21.35 — «С. В. Образцов дуна...».
22.35 — «Тахан дунен тIа».
22.40 — Центральни телевидени Еревански радион симфонически эстрадни музыка оркестра...

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.30 — Iилман-популярни фильм.
9.00 — «Юха а Анискин». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. 3-гIа серп.
9.45 — «Возрождение хана искусство». Передача 4-гIа.
10.25 — «Хоьна ... ». Дешаргхоштa ... хара ... .
11.10 — «Россия» яхача Пачхьалкхен республиканский эрсий халхара ансамбль концерт.
11.30 — «Капитан Врунгельна хиларг» яха мультипликационни фильм. 8-гIа, 9-гIа, 10-гIа серп.
12.00 — «ПТУ фу хаьх, ... хьнх». Казахски ССР ... кадраш кийчьдар.
12.35 — Демарчей ... болча ... «Много лета м...». Художественни фильм.
14.10 — Английски мотт.
14.40 — «Сийлахь-боккха Даьхен тIом» яха киноэпопея. Фильм 14-гIа. «Белорусин мукъабаьхар».
16.30 — «Кердадараш».
17.40 — Iилман-популярни фильм.
18.20 — «Нохч-ГIалгIайче гIоада».
18.30 — «Тхо — интернационалисташ» (нохчий меттала).
19.10 — Киножурнал.
19.20 — «Техника — хийцам ургIера тIа» (гIалгIай меттала).
19.30 — «ЮртбоахамаIилма — производства». Iилман-популярни фильм.
19.50 — «Хургйолча хьуахьана — тешшама лард». Обозрени.
20.05 — «Бийка даьхьала хийла шух, бераш!».
20.25 — «Социалистически ... ». Концерт (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Обыкновенное чудо» яха телевизионни художественни фильм. 1-гIа, 2-гIа серп.

РАДИО

6 ЯНВАРЬ

6.00 — Передачай программа (эрсий меттала).
6.45 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.27 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.35 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.40 — ХIорий музыка (гIалгIай меттала).
11.15 — Коммунистех дола дувцараш. «Коллективе хьалхалаттараш». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Хьалхалаттараш» (гIалгIай меттала).
11.45 — Халкъа инструментий мукъам (гIалгIай меттала).
16.15 — «Шовда, кхалнах» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаьттанах бола хаам (эрсий меттала).
17.16 — «Кердa ...» (гIалгIай меттала).
17.31 — Ашарий концерт (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Хоьга ... (нохчий меттала).
18.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала).

7 ЯНВАРЬ

6.00 — Передачай программа (эрсий меттала).
6.45 — «Юртара Iуйранаш» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.35 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.40 — Лирически ашараш (нохчий меттала).
11.15 — «Балха минута ...». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Музыка 20 — общественни рукъа». Беседа (нохчий меттала).
11.45 — «Новаторы ... коммунистически воспитани...». Беседа (эрсий меттала).
16.15 — Вайнахий республикай ... (гIалгIай меттала).
16.35 — Реклама.
17.15 — Передачай программа. Хаьттанах бола хаам (эрсий меттала).
17.16 — БоккхагIчарна берех ... «Къахьегама берий вахарe». Беседа (нохчий меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Вахалой вахар» яха радиовыпуск (эрсий меттала).

Хьоттакх

Тахан республике гIоллеи Грозней морхаш а йолаш, йоачаи а йоалаш, малхбоалехьара секунде 0—5 мет чIоагIа мух а хьекхаш хилей фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус шелал йолаш хилей тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачаи а йоалаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилей фегара температура бийсана −8 −13, дийнахьа −2 +3 градус йолаш хилей тарлу.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктохкана секретаре — 2-84-88; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспорте — 2-65-01; юрта боахама 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-56-87; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинарей, ерей, шоаттей, деношка

СФ05003. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 75.